

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV (EL) 2019/1937,**23. oktoober 2019,****liidu õiguse rikkumisest teavitavate isikute kaitse kohta**

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artiklit 16, artikli 43 lõiget 2, artiklit 50, artikli 53 lõiget 1, artikleid 91, 100 ja 114, artikli 168 lõiget 4, artiklit 169, artikli 192 lõiget 1 ja artikli 325 lõiget 4, ning Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingut, eriti selle artiklit 31,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse kontrollikoja arvamust ⁽¹⁾,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust ⁽²⁾,

pärast konsulteerimist Regioonide Komiteega,

võttes arvesse Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingu artiklis 31 osutatud asjatundjate rühma 30. novembri 2018. aasta arvamust,

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt ⁽³⁾

ning arvestades järgmist:

- (1) Isikud, kes töötavad mõne avalik-õigusliku või eraõigusliku organisatsiooni heaks või puutuvad sellega kokku oma tööalases tegevuses, saavad sageli esimesena teada selles kontekstis tekkivatest ohtudest või kahjust avalikule huvile. Avalikku huvi kahjustavast liidu õiguse rikkumisest teavitades käituvad sellised isikud rikkumisest teavitajana ja seeläbi on neil tähtis roll selliste rikkumiste paljastamisel ja ärahoidmisel ning ühiskonna heaolu kaitsmisel. Kuid sageli ei julge potentsiaalsed rikkumisest teavitajad oma muredest või kahtlustest survemeetmete hirmus teatada. Sellega seoses tunnistatakse rikkumisest teavitajatele tasakaalustatud ja tõhusa kaitse tagamise olulisust üha suuremal määral nii liidu kui ka rahvusvahelisel tasandil.
- (2) Liidu tasandil on rikkumisest teavitajate teated ja avalikustamised üks liidu õiguse ja poliitikameetmete täitmise tagamise eeltingimustest. Nad annavad teavet liikmesriikide ja liidu jõustamissüsteemidele, mis toob kaasa liidu õiguse rikkumiste tõhusa avastamise, uurimise ja nende eest vastutusele võtmise, suurendades seeläbi läbipaistvust ja aruandekohustust.
- (3) Teatavates poliitikavaldkondades võib liidu õiguse rikkumine sõltumata sellest, kas seda liikmesriigi õiguse alusel kvalifitseeritakse haldusõigusliku-, kriminaalõigusliku- või muud liiki rikkumisena, avalikku huvi tõsiselt kahjustada ühiskonna heaolu ähvardavate oluliste riskide tekitamise tõttu. Kui nendes valdkondades on tuvastatud õigusnormide täitmise tagamise puudusi ja rikkumisest teavitajad on tavaliselt rikkumise avalikustamiseks eelisseisundis, on vaja täitmise tagamist parandada, kehtestades tõhusad, konfidentsiaalsed ja turvalised teavituskanalid ning tagades rikkumisest teavitajatele tõhusa kaitse survemeetmete eest.
- (4) Praegu liidus tagatud rikkumisest teavitajate kaitse on liikmesriikide lõikes killustunud ja poliitikavaldkondade lõikes ebahühtlane. Rikkumisest teavitajate poolt teavitatud piiriülese mõõtmega liidu õiguse rikkumise juhtumite tagajärjed ilmestavad seda, kuidas ebapiisav kaitse ühes liikmesriigis ei avalda negatiivset mõju liidu poliitika toimimisele üksnes selles liikmesriigis, vaid ka teistes liikmesriikides ja liidus tervikuna.
- (5) Ühiseid miinimumstandardeid, mis tagavad rikkumisest teavitajate tõhusa kaitse, tuleks kohaldada nende õigusaktide ja poliitikavaldkondade suhtes, kus on olemas vajadus õigusnormide täitmise tagamise tugevdamise järele, kus rikkumisest teavitamata jätmise on peamine õigusnormide täitmise tagamist mõjutav tegur ning kus liidu õiguse rikkumised kahjustavad tõsiselt avalikku huvi. Liikmesriigid võivad otsustada laiendada siseriiklike sätete kohaldamist ka muudele valdkondadele, et tagada riigi tasandil terviklik ja sidus rikkumisest teavitajate kaitse raamistik.

⁽¹⁾ ELT C 405, 9.11.2018, lk 1.

⁽²⁾ ELT C 62, 15.2.2019, lk 155.

⁽³⁾ Euroopa Parlamendi 16. aprilli 2019. aasta seisukoht (*Euroopa Liidu Teatajas* seni avaldamata) ja nõukogu 7. oktoobri 2019. aasta otsus.

- (6) Rikkumisest teavitajate kaitse on vajalik riigihankeid käsitleva liidu õiguse täitmise tagamise parandamiseks. Lisaks vajadusele hoida ära ja tuvastada riigihangetega seotud pettusi ja korrupsiooni liidu eelarve täitmisel, on vaja samuti tegeleda riigihankeid käsitlevate õigusnormide täitmise ebapiisava tagamisega riiklike avaliku sektori hankijate ja võrgustiku sektori hankijate poolt seoses ehitustööde, asjade tarnimise või teenuste osutamisega. Selliste normide rikkumised põhjustavad konkurentsimoonusi, suurendavad ettevõtluskulusid, kahjustavad investorite ja aktsionäride huve ning üldises plaanis vähendavad investeerimise atraktiivsust ja loovad ettevõtjate jaoks ebahültseliseid tingimusi kogu liidus, mõjutades seeläbi siseturu nõuetekohast toimimist.
- (7) Finantsteenuste valdkonnas on liidu seadusandja rikkumisest teavitajate kaitse lisaväärtust juba tunnustanud. Finantskriisi järel, kui ilmnisid tõsised puudujäägid asjaomaste õigusnormide täitmise tagamisel, kehtestati paljudes finantsteenuste valdkonna õigusaktides meetmed rikkumisest teavitajate kaitsmiseks, sealhulgas asutusesisesed ja -välised teavituskanalid ning sõnaselge survemeetmete rakendamise keeld, nagu oli ette pandud komisjoni 8. detsembri 2010. aasta teatises „Sanktsioonide tõhustamine finantsteenuste sektoris“. Eelkõige krediitiasutuste ja investeerimisühingute suhtes kohaldatava usaldatavusnõuete raamistiku kontekstis on Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis 2013/36/EL⁽⁴⁾ sätestatud kaitse neile, kes teatavad rikkumisest ning seda kohaldatakse samuti Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 575/2013⁽⁵⁾ kontekstis.
- (8) Seoses siseturule lastavate toodete ohutusega on tõendite kogumisel esmaseks allikaks tootmis- ja turustamisahelas osalevad ettevõtjad, mistõttu on rikkumisest teavitajate teadetest sellistes ettevõtetes suur lisaväärtus, sest nemad on ohtlike toodete võimalike ebaõiglase või ebaseadusliku tootmise, impordimise ja turustamise tavade teabele palju lähemal. Sellest tulenevalt on vaja kehtestada rikkumisest teavitajate kaitse seoses toodetega, mida reguleerivad liidu ühtlustamiseõigusaktid (nagu on sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2019/1020⁽⁶⁾ I ja II lisas) ning seoses üldiste tooteohutusnõuetega (nagu on sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis 2001/95/EÜ⁽⁷⁾). Käesolevas direktiivis sätestatud rikkumisest teavitajate kaitse oleks väga oluline ka tulirelvade, nende osade ja komponentide ja laskemoona, samuti kaitseotstarbeliste toodete kõrvale-suunamise vältimisel, sest see julgustaks teatama liidu õiguse rikkumistest, näiteks dokumendipettustest, tähistuse muutmistest ning tulirelvade pettuse teel hankimisest liidus, mille puhul hõlmavad sellised rikkumised sageli seaduslikult turult ebaseaduslikule turule ümbersuunamist. Käesolevas direktiivis sätestatud rikkumisest teavitajate kaitse aitaks ära hoida ka isevalmistatava lõhkeaine ebaseaduslikku tootmist, aidates kaasa lõhkeainete lähteainetega seotud piirangute ja kontrollimeetmete nõuetekohasele kohaldamisele.
- (9) Rikkumisest teavitajate kaitse on oluline ka selleks, et hoida ära ja tõkestada transpordiohutust käsitlevate liidu normide rikkumist, mis võib ohustada inimelusid – seda on juba tõdetud lennundusohutust, nimelt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) nr 376/2014,⁽⁸⁾ ja meretranspordi ohutust, nimelt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivides 2013/54/EL⁽⁹⁾ ja 2009/16/EÜ⁽¹⁰⁾ käsitlevates valdkondlikes liidu õigusaktides, milles on sätestatud rikkumisest teavitajate kaitse kohandatud meetmed ja konkreetsed teavituskanalid. Need õigusaktid

⁽⁴⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta direktiiv 2013/36/EL, mis käsitleb krediitiasutuste tegevuse alustamise tingimusi ning krediitiasutuste ja investeerimisühingute usaldatavusnõuete täitmise järelevalvet, millega muudetakse direktiivi 2002/87/EÜ ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiivid 2006/48/EÜ ja 2006/49/EÜ (ELT L 176, 27.6.2013, lk 338).

⁽⁵⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta määrus (EL) nr 575/2013 krediitiasutuste ja investeerimisühingute suhtes kohaldatavate usaldatavusnõuete kohta ja määruse (EL) nr 648/2012 muutmise kohta (ELT L 176, 27.6.2013, lk 1).

⁽⁶⁾ Euroopa Liidu ja nõukogu 20. juuni 2019. aasta määrus (EL) 2019/1020 turujärelevalve ja toodete vastavuse kohta ning millega muudetakse direktiivi 2004/42/EÜ ja määruseid (EÜ) nr 765/2008 ja (EL) nr 305/2011 (ELT L 169, 25.6.2019, lk 1).

⁽⁷⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 3. detsembri 2001. aasta direktiiv 2001/95/EÜ üldise tooteohutuse kohta (EÜT L 11, 15.1.2002, lk 4).

⁽⁸⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 3. aprilli 2014. aasta määrus (EL) nr 376/2014, mis käsitleb tsiviillennunduses toimunud juhtumitest teatamist ning juhtumite analüüsi ja järelemeid, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 996/2010 ning tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2003/42/EÜ ja komisjoni määrused (EÜ) nr 1321/2007 ja (EÜ) nr 1330/2007 (ELT L 122, 24.4.2014, lk 18).

⁽⁹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. novembri 2013. aasta direktiiv 2013/54/EL 2006. aasta meretõõnormide konventsiooni järgimise ja täitmise tagamisega seotud lipuriigi kohustuste kohta (ELT L 329, 10.12.2013, lk 1).

⁽¹⁰⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. aprilli 2009. aasta direktiiv 2009/16/EÜ, mis käsitleb sadamariigi kontrolli (ELT L 131, 28.5.2009, lk 57).

näevad ette ka nende töötajate kaitset survemeetmete eest, kes teatavad omaenda heas usus tehtud vigadest (nn õiglane suhtumine). Nendes kahes sektoris on vaja täiendada olemasolevaid rikkumisest teavitajate kaitse elemente ning samuti tagada kaitse muude transpordiliikide, nimelt sisevee-, maantee- ja raudteetranspordi puhul, et parandada nende transpordiliikide ohutusstandardite täitmise tagamist.

- (10) Keskkonnakaitse valdkonnas esineb tõendite kogumisel, keskkonnakuritegude ja ebaseadusliku tegevuse ennetamisel, avastamisel ja käsitlemisel endiselt probleeme ning selles osas on vaja meetmeid veelgi tugevdada, nagu tõdeti komisjoni 18. jaanuari 2018. aasta teatises „Eli meetmed keskkonnanõuete täitmise ja keskkonnavalase juhtimise parandamiseks“. Kuna enne käesoleva direktiivi jõustumist on keskkonnakaitse valdkonnas rikkumisest teavitajate kaitse normid sätestatud ainult ühes valdkondlikus õigusaktis, nimelt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis 2013/30/EL, ⁽¹¹⁾ on sellise kaitse kehtestamine vajalik, et tagada liidu keskkonnavalase õigustiku tõhus täitmine, kui selle rikkumine võib avalikku huvi kahjustada, põhjustades võimalikke riigipiire ületavaid mõjusid. Kaitse kehtestamine võib olla asjakohane ka juhtudel, kus ohtlike toodete kasutamine võib põhjustada keskkonnakahju.
- (11) Rikkumisest teavitajate kaitse parandamine soodustaks ka Euroopa Aatomienergiaühenduse tuumaohutust, kiirguskaitset ning kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete vastutustundlikku ja ohutut käitlemist käsitlevate normide rikkumise ärahoidmist ja tõkestamist. Nii parandataks ühtlasi rikkumisest teavitajate kaitset reguleerivate ja tõhusa tuumaohutuse kultuuri edendamist ja tõhustamist käsitleva nõukogu direktiivi 2009/71/Euratom ⁽¹²⁾ asjakohaste sätete, eriti nimetatud direktiivi artikli 8b lõike 2 punkti a täitmist, milles on muu hulgas nõutud, et pädev reguleeriv asutus kehtestaks juhtimissüsteemid, milles omistatakse tuumaohutusele asjakohane prioriteet ning edendatakse töötajate ja juhtkonna võimet suhtuda kriitiliselt asjakohaste ohutuspõhimõtete ja -toimingute tõhusasse täitmisesse ning võimet teatada ohutusprobleemidest õigel ajal.
- (12) Rikkumisest teavitajate kaitse raamistiku kehtestamine aitaks kaasa olemasolevate sätete täitmise tagamisele ja aitaks ära hoida liidu toiduahela valdkonna, eelkõige toiduainete ja sööda ohutust ning loomatervist ja loomade kaitset ja heaolu käsitlevate õigusnormide rikkumist. Nendes valdkondades kehtestatud erinevad liidu normid on omavahel tihedalt seotud. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EÜ) nr 178/2002 ⁽¹³⁾ on sätestatud üldpõhimõtted ja nõuded, mis on kõikide liidu ja liikmesriikide toiduainete ja söödaga seotud meetmete alustalaks ning keskenduvad eelkõige toiduohutusele, et tagada inimeste tervise ja tarbijate toiduga seotud huvide kaitse kõrge tase ning siseturu tõhus toimimine. Nimetatud määruses on muu hulgas sätestatud, et toidu- ja söödakäitlejad ei tohi pidurdada oma töötajate ja teiste inimeste koostööd pädevate asutustega, kui see võib ära hoida või kõrvaldada toidust tuleneva riski või seda vähendada. Liidu seadusandja on võtnud sarnase lähenemiseviisi kasutusele ka loomatervishoiu alaste õigusaktide valdkonnas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2016/429, ⁽¹⁴⁾ millega kehtestatakse loomadele ja inimestele edasi kanduvate loomataudide ennetamise ja kontrolli eeskirjad, ning põllumajandusloomade kaitse ja heaolu, teaduslikel eesmärkidel kasutatavate loomade kaitse ning loomade kaitse ja heaolu valdkonnas vedamise ajal ja surmamisel, mis on vastavalt sätestatud nõukogu direktiivis 98/58/EÜ, ⁽¹⁵⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis 2010/63/EL, ⁽¹⁶⁾ nõukogu määrustes (EÜ) nr 1/2005 ⁽¹⁷⁾ ja (EÜ) nr 1099/2009 ⁽¹⁸⁾.

⁽¹¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. juuni 2013. aasta direktiiv 2013/30/EL, milles käsitletakse avamere nafta- ja gaasiammutamisprotsesside ohutust ja millega muudetakse direktiivi 2004/35/EÜ (ELT L 178, 28.6.2013, lk 66).

⁽¹²⁾ Nõukogu 25. juuni 2009. aasta direktiiv 2009/71/Euratom, millega luuakse tuumaseadmete tuumaohutust käsitlev ühenduse raamistik (ELT L 172, 2.7.2009, lk 18).

⁽¹³⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. jaanuari 2002. aasta määrus (EÜ) nr 178/2002, millega sätestatakse toidualaste õigusnormide üldised põhimõtted ja nõuded, asutatakse Euroopa Toiduohutusamet ja kehtestatakse toidu ohutusega seotud menetlused (EÜT L 31, 1.2.2002, lk 1).

⁽¹⁴⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. märtsi 2016. aasta määrus (EL) 2016/429, loomataudide kohta, millega muudetakse teatavaid loomatervise valdkonna õigusakte või tunnistatakse need kehtetuks (loomatervise määrus) (ELT L 84, 31.3.2016, lk 1).

⁽¹⁵⁾ Nõukogu 20. juuli 1998. aasta direktiiv 98/58/EÜ, mis käsitleb põllumajandusloomade kaitset (EÜT L 221, 8.8.1998, lk 23).

⁽¹⁶⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. septembri 2010. aasta direktiiv 2010/63/EL, teaduslikel eesmärkidel kasutatavate loomade kaitse kohta (ELT L 276, 20.10.2010, lk 33).

⁽¹⁷⁾ Nõukogu 22. detsembri 2004. aasta määrus (EÜ) nr 1/2005, mis käsitleb loomade kaitset vedamise ja sellega seonduvate toimingute ajal ning millega muudetakse direktiive 64/432/EMÜ ja 93/119/EÜ ning määrust (EÜ) nr 1255/97 (ELT L 3, 5.1.2005, lk 1).

⁽¹⁸⁾ Nõukogu 24. septembri 2009. aasta määrus (EÜ) nr 1099/2009, loomade kaitse kohta surmamisel (ELT L 303, 18.11.2009, lk 1).

- (13) Rikkumisest teavitamine võib olla ülimalt oluline, et tuvastada, ennetada, vähendada või kõrvaldada riske, mis liidu normide rikkumise tagajärjel rahvatervisele ja tarbijakaitsele tekivad ja mis võivad vastasel korral jääda varjatuks. Eelkõige on tarbijakaitse tugevalt seotud ka juhtumitega, kus ohtlikud tooted võivad tarbijatele märkimisväärset kahju põhjustada.
- (14) Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artiklites 7 ja 8 sätestatud eraelu austamine ja isikuandmete kaitse on veel ühed valdkonnad, kus rikkumisest teavitajad saavad aidata avalikustada avalikku huvi kahjustada võivaid rikkumisi. Samuti saavad rikkumisest teavitajad aidata avalikustada võrgu- ja infosüsteemide turvet käsitleva Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2016/1148⁽¹⁹⁾ rikkumisi; kõnealuse direktiiviga on kehtestatud insidentidest (sealhulgas sellistest, mis ei kahjusta isikuandmeid) teatamise nõuded ja turvanõuded asutustele, kes osutavad olulisi teenuseid paljudes valdkondades (näiteks energeetika, tervishoid, transport, pangandus), peamiste digitaalsete teenuste (näiteks pilvandmetöötlusteenuste) pakkujatele ning põhiliste kommunaalteenuste, nt vee-, elektri- ja gaasivarustusteenuste pakkujatele. Selles valdkonnas on rikkumisest teavitamine eriti väärtuslik, et ära hoida turvaintsidente, mis võivad mõjutada olulist majandus- ja ühiskondlikku tegevust ning laialdaselt kasutatavaid digitaalseid teenuseid, samuti vältida liidu andmekaitset reguleerivate normide rikkumisi. Rikkumisest teavitamine aitab tagada siseturu toimimiseks ja ühiskonna healooksu hädavajalike teenuste järjepidevust.
- (15) Veelgi enam, liidu finantshuvide kaitse, mis on seotud pettuste, korruptsiooni ja muu liidu väljaminekuid mõjutava ebaseadusliku tegevuse vastase võitluse, liidu tulude ja rahaliste vahendite kogumise või liidu varadega, on põhiline valdkond, milles on vaja liidu õiguse täitmise tagamist tugevdada. Liidu finantshuvide kaitse tugevdamine hõlmab ka Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingu (Euratom) asutamisleping) alusel tehtavate kulutustega seotud liidu eelarve täitmist. Tõhusa täitmise tagamise puudumine liidu finantshuvide kaitse valdkonnas, sealhulgas seoses pettuste ja korruptsiooniga liikmesriikide tasandil, põhjustab liidu tulude vähenemist ja liidu rahaliste vahendite väärkasutamist, mis võib moonutada avaliku sektori investeeringuid, pärssida majanduskasvu ning õõnestada kodanike usaldust liidu tegevuse vastu. Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELi toimimise leping) artikli 325 kohaselt peavad liit ja liikmesriigid võitlema liidu finantshuve kahjustava pettuse ja ebaseadusliku tegevuse vastu. Sellega seoses kuuluvad asjaomaste liidu meetmete hulka eelkõige nõukogu määrus (EÜ, Euratom) nr 2988/95⁽²⁰⁾ ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL, Euratom) nr 883/2013⁽²¹⁾. Määrust (EÜ, Euratom) nr 2988/95 täiendab kõige tõsisema pettusega seotud tegevuse osas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2017/1371⁽²²⁾ ning Euroopa Liidu lepingu artikli K.3 alusel koostatud Euroopa ühenduste finantshuvide kaitse 26. juuli 1995. aasta konventsioon,⁽²³⁾ sealhulgas sellele lisatud 27. septembri 1996. aasta,⁽²⁴⁾ 29. novembri 1996. aasta⁽²⁵⁾ ja 19. juuni 1997. aasta⁽²⁶⁾ protokollid. Konventsioon ja nimetatud protokollid kehtivad liikmesriikide suhtes, kelle suhtes ei kehti direktiiv (EL) 2017/1371.
- (16) ELi toimimise lepingu artikli 26 lõikes 2 osutatud siseturuga seotud rikkumiste puhul tuleks samuti kehtestada ühised miinimumstandardid rikkumisest teavitajate kaitseks. Lisaks on Euroopa Liidu Kohtu (edaspidi „Euroopa Kohus“) praktika kohaselt ette nähtud, et liidu meetmed, mille eesmärk on siseturu rajamine või selle toimimise tagamine, on ette nähtud selleks, et aidata kõrvaldada olemasolevaid või tekkivaid takistusi kaupade vabale liikumisele või teenuste osutamise vabadusele või aidata kõrvaldada konkurentsimoonutusi.
- (17) Rikkumisest teavitajate kaitse võimaldaks konkreetselt parandada liidu konkurentsioiguse, sealhulgas riigiabi reguleerivate õigusnormide täitmise tagamist ning aitaks kaitsta liidu turgude tõhusat toimimist, tagada ettevõtjatele võrdsed tingimusi ja tuua tarbijatele kasu. Seoses ettevõtjate suhtes kehtivate konkurentsieskirjadega on asutusesisesest teavitamisest olulisust konkurentsioiguse rikkumise tuvastamisel juba tõdetud komisjoni poolt

⁽¹⁹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. juuli 2016. aasta direktiiv (EL) 2016/1148 meetmete kohta, millega tagada võrgu- ja infosüsteemide turvalisuse ühtlaselt kõrge tase kogu liidus (ELT L 194, 19.7.2016, lk 1).

⁽²⁰⁾ Nõukogu 18. detsembri 1995. aasta määrus (EÜ, Euratom) nr 2988/95 Euroopa ühenduste finantshuvide kaitse kohta (EÜT L 312, 23.12.1995, lk 1).

⁽²¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. septembri 2013. aasta määrus (EL, Euratom) nr 883/2013, mis käsitleb Euroopa Pettustevastase Ameti (OLAF) juurdusi ning millega tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1073/1999 ja nõukogu määrus (Euratom) nr 1074/1999 (ELT L 248 18.9.2013, lk 1).

⁽²²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuli 2017. aasta direktiiv (EL) 2017/1371, mis käsitleb võitlust liidu finantshuve kahjustavate pettuste vastu kriminaalõiguse abil (ELT L 198, 28.7.2017, lk 29).

⁽²³⁾ EÜT C 316, 27.11.1995, lk 49.

⁽²⁴⁾ EÜT C 313, 23.10.1996, lk 2.

⁽²⁵⁾ EÜT C 151, 20.5.1997, lk 2.

⁽²⁶⁾ EÜT C 221, 19.7.1997, lk 2.

järgitavas leebema kohtlemise poliitikas ning sellest annab tunnistust ka anonüümse rikkumisest teavitaja vahendi hiljutine kasutuselevõtmine komisjoni poolt komisjoni määruse (EÜ) nr 773/2004⁽²⁷⁾ artikli 4a alusel. Konkurentsioiguse ja riigiabi reguleerivate õigusnormide rikkumised on seotud ELi toimimise lepingu artiklitega 101, 102, 106, 107 ja 108 ning nende kohaldamiseks vastuvõetud teiseste õigusaktide normidega.

- (18) Äriühingu tulumaksuõiguse rikkumised ja kokkulepped, mille eesmärk on saada maksusoodustusi ja hiilida kõrvale seadusest tulenevatest kohustustest ja millega minnakse äriühingu tulumaksu suhtes kohaldatavate õigusaktide eesmärgiga vastuollu, avaldavad siseturu nõuetekohasele toimimisele negatiivset mõju. Sellised rikkumised ja kokkulepped võivad põhjustada ebaõiglast maksukonkurentsi ja laialdast maksudest kõrvalehoidmist, moonutades ettevõtjate võrdseid tingimusi ning põhjustades maksutulude vähenemist liikmesriikide ja liidu eelarve jaoks tervikuna. Käesoleva direktiiviga tuleks ette näha kaitse surveetmete eest nendele isikutele, kes teavitavad kõrvalehoidmisest ja/või kuritahtlikest kokkulepetest, mis võivad vastasel korral tuvastamata jääda, eesmärgiga tugevdada pädevate asutuste suutlikkust tagada siseturu nõuetekohane toimimine ning kaotada siseturul tegutsevate ettevõtjate konkurentsivõimet mõjutavad moonutused ja kaubandustõkked, ning mis on otseselt seotud vaba liikumise normidega ja mis on asjakohased ka riigiabi õigusnormide kohaldamisel. Käesolevas direktiivis sätestatud rikkumisest teavitajate kaitse täiendaks hiljutisi komisjoni algatusi, mille eesmärk on parandada maksustamise valdkonnas läbipaistvust ja teabevahetust ja luua liidus õiglasem äriühingute maksustamise keskkond, eesmärgiga suurendada liikmesriikide tõhusust selliste maksudest kõrvalehoidmise ja/või kuritahtlike kokkulepete tuvastamisel ning aitaks selliseid kokkuleppeid tõkestada. Samas ei ühtlustata käesoleva direktiiviga maksudega seotud sätteid, olgu need siis materiaalõigusnormid või menetlusnormid, ega tõhustata siseriiklikke äriühingu tulumaksu norme, piiramata seejuures liikmesriikide võimalust kasutada teavitatud andmeid sel eesmärgil.
- (19) Artikli 2 lõike 1 punktis a on määratletud käesoleva direktiivi sisuline kohaldamisala, viidates lisas sätestatud liidu õigusaktide loetelule. See tähendab, et kui need liidu õigusaktid omakorda enda sisulise kohaldamisala määratlemiseks viitavad oma lisades loetletud liidu õigusaktidele, moodustavad ka need õigusaktid osa käesoleva direktiivi sisulisest kohaldamisalast. Lisaks tuleks lisas esitatud viiteid õigusaktidele mõista nii, et need hõlmavad kõiki nende õigusaktide kohaselt vastu võetud riiklikke ja liidu rakendus- või delegeeritud meetmeid. Lisaks tuleks lisas tehtud viiteid liidu õigusaktidele mõista dünaamilise viitena kooskõlas liidu õigusaktide standardse viitamissüsteemiga. Seega kui lisas loetletud liidu õigusakti muudetakse, kehtib viide õigusaktile selle muudetud kujul, või kui lisas loetletud liidu õigusakt on asendatud või kui see asendatakse, kehtib viide uuele õigusaktile.
- (20) Teatavad liidu õigusaktid, eelkõige finantsteenuste valdkonnas, näiteks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 596/2014⁽²⁸⁾ ja selle määruse alusel vastu võetud komisjoni rakendusdirektiiv (EL) 2015/2392,⁽²⁹⁾ juba sisaldavad üksikasjalikke õigusnorme rikkumisest teavitajate kaitse kohta. Sellised olemasolevates liidu õigusaktides sätestatud erinormid, sealhulgas käesoleva direktiivi lisa II osas loetletud liidu õigusaktid, mille puhul on lähtutud asjaomase sektori eripäradest, peaksid jääma kehtima. Eeltoodu on eriti oluline selle kindlakstegemisel, millistel finantsteenuste ning rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise valdkonnas tegutsevatel juriidilistel isikutel on praegu asutusesiseste teavituskanalite loomise kohustus. Samal ajal tuleks kõigis liikmesriikides järjepidevuse ja õiguskindluse tagamiseks kohaldada käesolevat direktiivi kõigis valdkondades, mis ei ole reguleeritud valdkondlike õigusaktidega, ja seeläbi peaks käesolev direktiiv neid õigusakte täiendama, nii et need oleksid täielikult kooskõlas miinimumstandarditega. Eelkõige peaks käesolev direktiiv täiendavalt täpsustama asutusesiseste ja -väliste teavituskanalite ülesehitust, pädevate asutuste kohustusi ning surveetmete eest riiklikul tasandil antava kaitse konkreetset vormi. Sellega seoses nähakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1286/2014⁽³⁰⁾ artikli 28 lõikes 4 ette võimalus, et liikmesriigid loovad kõnealuse määrusega hõlmatud valdkonnas asutusesisese teavituskanalid. Selleks et tagada kooskõla käesolevas direktiivis sätestatud miinimumstandarditega, tuleks käesolevas direktiivis sätestatud asutusesiseste teavituskanalite loomise kohustust kohaldada ka määruse (EL) nr 1286/2014 suhtes.

⁽²⁷⁾ Komisjoni 7. aprilli 2004. aasta määrus (EÜ) nr 773/2004, mis käsitleb EÜ asutamislepingu artiklite 81 ja 82 kohaste menetluste teostamist komisjonis (ELT L 123, 27.4.2004, lk 18).

⁽²⁸⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. aprilli 2014. aasta määrus (EL) nr 596/2014, mis käsitleb turukuritarvitusi (turukuritarvituse määrus) ning millega tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2003/6/EÜ ja komisjoni direktiivid 2003/124/EÜ, 2003/125/EÜ ja 2004/72/EÜ (ELT L 173, 12.6.2014, lk 1).

⁽²⁹⁾ Komisjoni 17. detsembri 2015. aasta rakendusdirektiiv (EL) 2015/2392, mis käsitleb Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 596/2014 seoses selle määruse tegelikust või võimalikust rikkumisest pädevatele asutustele teatamisega (ELT L 332, 18.12.2015, lk 126).

⁽³⁰⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. novembri 2014. aasta määrus (EL) nr 1286/2014, mis käsitleb kombineeritud jae- ja kindlustus-põhiste investeerimistoodete (PRIIPid) põhiteabedokumente (ELT L 352, 9.12.2014, lk 1).

- (21) Käesolev direktiiv ei tohiks piirata töötajate liidu tööõiguse rikkumisest teatamisel antavat kaitset. Eelkõige tööohutuse ja tervishoiu valdkonnas on nõukogu direktiivi 89/391/EMÜ⁽³¹⁾ artiklis 11 juba sätestatud, et liikmesriigid peavad tagama, et töötajad või töötajate esindajad ei satu ebasoodsasse olukorda seetõttu, et nad esitavad tööandjale nõude või ettepaneku võtta asjakohaseid meetmeid töötajaid ähvardavate ohtude vähendamiseks ja/või ohuallikate kõrvaldamiseks. Töötajatel ja nende esindajatel on kõnealuse direktiivi kohaselt õigus esitada kaebus pädevale asutusele, kui nad leiavad, et tööandja võetavad meetmed ja kasutatavad vahendid ei ole tervishoiu ja -ohutuse kindlustamiseks piisavad.
- (22) Liikmesriigid võivad otsustada, et üksnes rikkumisest teavitavat isikut mõjutavaid isikutevahelisi kaebusi käsitlevaid teateid, nimelt rikkumisest teavitava isiku ja teise töötaja vahelisi isikutevahelisi konflikte puudutavaid kaebusi, võib menetleda muu menetluse raames.
- (23) Käesoleva direktiiviga ei tohiks piirata kaitset, mida antakse menetlustes, mis puudutavad teatamist liidu huve kahjustavast võimalikust ebaseaduslikust tegevusest (sealhulgas pettusest või korrupsioonist) või teatamist ametlikohustuste täitmisega seotud käitumisest, mis võib endast kujutada Euroopa Liidu ametnike ja muude teenistujate selliste kohustuste olulist täitmata jätmist, mis on kehtestatud nõukogu määruses (EMÜ, Euratom, ESTÜ) nr 259/68⁽³²⁾ sätestatud Euroopa Liidu ametnike personaleeskirjade ja liidu muude teenistujate teenistustingimuste artiklite 22a, 22b ja 22c alusel. Käesolev direktiiv peaks kohalduma ka juhul, kui liidu ametnikud ja muud teenistujad esitavad rikkumisteate tööalases kontekstis, kuid väljaspool oma töösuhet liidu institutsioonide, organite või asutustega.
- (24) Riigi julgeolek jääb iga liikmesriigi ainuvastutusse. Vastavalt Euroopa Kohtu praktikale ei tuleks käesolevat direktiivi kohaldada rikkumisteadele hangete kohta, mis käsitlevad ELi toimimise lepingu artikliga 346 hõlmatud kaitse- või julgeolekuaspekte. Kui liikmesriigid otsustavad laiendada käesoleva direktiivi kohast kaitset muudele valdkondadele või tegevustele, mis ei kuulu käesoleva direktiivi sisulisse kohaldamisalasse, peaks neil olema võimalik võtta vastu erisätteid, et kaitsta sellega seoses riikliku julgeoleku olulisi huve.
- (25) Samuti ei tohiks käesolev direktiiv piirata sellise salastatud teabe kaitsmist, mille kaitsmine volitamata juurdepääsu eest on julgeolekukaalutlustel nõutav liidu õiguse või asjaomases liikmesriigis kehtivate õigus- või haldusnormidega. Lisaks ei tohiks käesolev direktiiv mõjutada nõukogu otsusest 2013/488/EL⁽³³⁾ või komisjoni otsusest (EL, Euratom) 2015/444⁽³⁴⁾ tulenevaid kohustusi.
- (26) Käesolev direktiiv ei tohiks mõjutada advokaatide ja nende klientide vahelise teabevahetuse konfidentsiaalsuse kaitset („advokaadi kutsesaladus“), nagu on sätestatud liikmesriigi ja, kui see on kohaldatav, liidu õiguses kooskõlas Euroopa Kohtu praktikaga. Lisaks ei tohiks käesolev direktiiv mõjutada kohustust säilitada tervishoiuteenuste osutajate, sealhulgas terapeutide, ja nende patsientide vahelise teabevahetuse ning patsientide andmete konfidentsiaalsus („terviseandmete puutumatus kaitse“), nagu on sätestatud liikmesriigi ja liidu õiguses.
- (27) Teiste kutsealade esindajatel, kes ei ole juristid ega tervishoiuteenuse osutajad, peaks olema võimalik saada käesoleva direktiivi kohast kaitset, kui nad esitavad kohaldatavate kutse-eeskirjadega kaitstud teavet ning kui selle teabe edastamine on vajalik käesoleva direktiivi kohaldamisalasse kuuluva rikkumise paljastamise eesmärgil.
- (28) Kuigi käesolevas direktiivis tuleks sätestada teatavatel tingimustel konfidentsiaalsuse rikkumise korral piiratud vabastus vastutusest, sealhulgas kriminaalvastutusest, ei tohiks see mõjutata kriminaalmenetlust käsitlevaid siseriiklikke õigusnorme, eelkõige neid, mille eesmärk on tagada uurimise ja menetluse usaldusväärsus või puudutatud isikute kaitseõigus. Sellega ei tohiks piirata kaitsemeetmete kehtestamist muud liiki siseriikliku menetlusõiguse raames, eelkõige seoses tõendamiskoormise ümberpööramisega siseriiklikes haldus-, tsiviil- või tööõiguse alastes menetlustes.
- (29) Käesolev direktiiv ei tohiks mõjutada siseriiklikke õigusnorme, mis reguleerivad töötajate esindajate õigust saada teavet, konsulteerida ja osaleda kollektiivläbirääkimistel ning kaitsta töötajate tööalaseid õigusi. See ei tohiks piirata käesoleva direktiiviga ette nähtud kaitsetaset.

⁽³¹⁾ Nõukogu 12. juuni 1989. aasta direktiiv 89/391/EMÜ töötajate tervishoiu ja tööohutuse parandamist soodustavate meetmete kehtestamise kohta (EÜT L 183, 29.6.1989, lk 1).

⁽³²⁾ EÜT L 56, 4.3.1968, lk 1.

⁽³³⁾ Nõukogu 23. septembri 2013. aasta otsus 2013/488/EL ELi salastatud teabe kaitseks vajalike julgeolekueeskirjade kohta (ELT L 274, 15.10.2013, lk 1).

⁽³⁴⁾ Komisjoni 13. märtsi 2015. aasta otsus (EL, Euratom) 2015/444 ELi salastatud teabe kaitseks vajalike julgeolekunormide kohta (ELT L 72, 17.3.2015, lk 53).

- (30) Käesolevat direktiivi ei tuleks kohaldada juhtumite suhtes, mille puhul isikud, kes on pärast teadva nõusoleku andmist on määratletud kui informatorid või on nendena registreeritud riigi tasandil määratud asutuste, näiteks tolli, hallatavates andmebaasides, ning teatavad õiguskaitsesutustele rikkumistest, tehes seda tasu või hüvitise eest. Sellised teated esitatakse vastavalt erimenetlustele, mille eesmärk on tagada nende isikute anonüümsus, et kaitsta nende füüsilist puutumatus, ning mis erinevad käesolevas direktiivis sätestatud teavituskanalitest.
- (31) Isikud, kes annavad tööalase tegevuse kontekstis saadud teavet avalikule huvile tekitatud ohtude või kahju kohta, kasutavad oma sõnavabadust. Harta artiklis 11 ja Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artiklis 10 sätestatud sõna- ja teabevabadus hõlmab teabe saamise ja levitamise õigust ning meedia vabadust ja mitmekesisust. Sellega seoses tugineb käesolev direktiiv Euroopa Inimõiguste Kohtu sõnavabadust käsitlevale kohtupraktikale ja selle põhjal Euroopa Nõukogu poolt rikkumisest teavitajate kaitset käsitlevas ning tema ministrite komitee poolt 30. aprillil 2014. aastal vastu võetud soovitusel välja töötatud põhimõtetele.
- (32) Käesoleva direktiivi kohase kaitse saamiseks peaks rikkumisest teavitaval isikul olema põhjendatult alust arvata, et neile teavitamise ajal kättesaadavaid asjaolusid ja teavet arvesse võttes on nende esitatav teave tõene. See nõue on oluline pahatahtlike, põhjendamatute või kuritahtlike teadete vastane kaitsemeede, millega tagatakse, et kaitset ei anta isikutele, kes teavitamise ajal tahtlikult ja teadlikult esitasid ebaõiget või eksitavat teavet. Samal ajal tagab see nõue kaitse rikkumisest teavitavale isikule, kes esitas ebaõige teate heauskselt. Sarnaselt peaks rikkumisest teavitaval isikul olema õigus käesoleva direktiivi kohasele kaitsele, kui neil on põhjendatult alust arvata, et esitatud teave kuulub käesoleva direktiivi kohaldamisalasse. Rikkumisest teavitava isiku motiivid teabe esitamisel ei tohiks mõjutada otsust selle kohta, kas nad peaksid saama kaitset.
- (33) Rikkumisest teavitavad isikud eelistavad tavaliselt asutusesisest teavitamist, välja arvatud juhul, kui neil on põhjust teavitada asutuseväliselt. Empiirilised uuringud näitavad, et enamik rikkumisest teavitajaid teevad seda asutusesiselt ehk organisatsioonis, kus nad töötavad. Asutusesisene teavitamine on samuti parim viis tagamaks, et teave jõuab nende isikuteni, kes saavad aidata kaasa avalikku huvi ohustavate riskide varajasele ja tõhusale kõrvaldamisele. Samal ajal peaks rikkumisest teavitaval isikul olema võimalik valida kõige asjakohasem teavitamiskanal olenevalt juhtumi konkreetsetest asjaoludest. Lisaks on vaja kaitsta avalikustamist, võttes arvesse demokraatlike põhimõtteid, nagu läbipaistvus ja aruandekohustus, ning põhiõigusi, nagu sõnavabadus ning meedia vabadus ja mitmekesisus, tagades samas, et ühelt poolt tööandjate huvid nende organisatsioonide juhtimisel ja huvide kaitsmisel ning teiselt poolt avalikkuse huvi olla kaitstud kahju eest, oleksid tasakaalus kooskõlas Euroopa Inimõiguste Kohtu kohtupraktikas väljakujunenud kriteeriumidega.
- (34) Ilma et see piiraks liidu õigusest tulenevate anonüümse teavitamise alaste kehtivate kohustuste täitmist, peaks liikmesriikidel olema võimalik otsustada, kas on nõutav, et era- ja avaliku sektori juriidilised isikud ning pädevad asutused aktsepteeriks anonüümseid rikkumisteateid käesoleva direktiivi kohaldamisalasse kuuluvate rikkumiste kohta ja võtavad nende osas järelemeetmeid. Isikud, kes anonüümselt esitasid või avalikustasid üldsusele käesoleva direktiivi kohaldamisalasse kuuluvat teavet ning kes vastavad direktiivis sätestatud tingimustele, peaksid siiski saama käesoleva direktiivi kohase kaitse, kui nad on hiljem kindlaks tehtud ja nende suhtes kohaldatakse survemeetmeid.
- (35) Käesolevas direktiivis tuleks sätestada, et kaitse tagatakse juhtudel, mil isikud esitavad vastavalt liidu õigusaktidele teavet liidu institutsioonidele, organitele või asutustele, näiteks liidu eelarve suhtes toime pandud pettuste kontekstis.
- (36) Inimesed vajavad konkreetset õiguskaitsset, kui teave, mida nad esitavad, on saadud nende tööalase tegevuse kaudu, mistõttu neid ähvardavad tööga seotud survemeetmed, näiteks konfidentsiaalsus- või lojaalsuskohustuse rikkumise eest. Neile kaitse andmise algpõhjus on see, et nad on isiku poolt, kellest nende töö tegelikkuses sõltub, majanduslikult haavatavad. Kui sellist tööalast jõudude tasakaalustamatust ei esine, näiteks tavapäraste või tavakodanike esitatud kaebuste puhul, puudub ka vajadus survemeetmete eest kaitsmise järele.
- (37) Liidu õiguse täitmise tõhusaks tagamiseks on nõutav, et kaitse tuleks tagada võimalikult suurele hulgal selliste isikute kategooriatele, kellel on olenemata sellest, kas nad on liidu kodanikud või kolmanda riigi kodanikud, oma tööalase tegevuse, olenemata tegevuse laadist ning sellest, kas neid tasustatakse või mitte, tõttu eelisjuurdepääs teabele rikkumise kohta, millest teatamine oleks avalikkuse huvides, ning kelle suhtes võidakse sellest teatamise korral rakendada survemeetmeid. Liikmesriigid peaksid tagama, et vajadus kaitse järele määratakse kindlaks kõikide oluliste asjaolude alusel ja mitte üksnes suhte olemuse alusel, et hõlmata kõiki isikuid, kes on laiemas tähenduses seotud organisatsiooniga, kus rikkumine toimus.

- (38) Kaitset tuleks esiteks kohaldada isikute suhtes, kes on töötajad ELi toimimise lepingu artikli 45 lõike 1 tähenduses, nagu seda on tõlgendanud Euroopa Kohus, nimelt isikud, kes teevad teataval ajavahemikul teisele isikule selle juhtimise all teatavaid töid, mille eest nad saavad tasu. Seega tuleks kaitse tagada ka töötajatele, kes on mittestandardsetes töösuhtes, sealhulgas osalise tööajaga töötajatele ja tähtajalise lepinguga töötajatele, ning isikutele, kellel on tööleping või töösuhe renditööjõu agentuuriga, ning ebakindla tööhõivevormiga isikutele, mille puhul on standardseid ebaõiglase kohtlemise vastaseid kaitsemeetmeid sageli keeruline kohaldada. Mõiste „töötaja“ hõlmab ka avalikke teenistujaid, ametnikke ja kõiki teisi avalikus sektoris töötajaid.
- (39) Kaitset tuleks laiendada ka selliste füüsiliste isikute kategooriatele, kes ei ole küll töötajad ELi toimimise lepingu artikli 45 lõike 1 tähenduses, kuid kellel võib olla oluline roll liidu õiguse rikkumiste üldsusele avalikustamisel ning kes võivad tööalase tegevuse tõttu sattuda majandusliku haavatavuse olukorda. Näiteks tooteohutuse puhul on tarnijad ohtlike toodete võimaliku ebaõiglase või ebaseadusliku tootmise, importimise või turustamise tavasid puudutava teabe allikale palju lähemal; liidu rahaliste vahendite haldamisega seotud teenuseid osutavad konsultandid on eelisseisundis, et tõmmata tähelepanu rikkumistele, mille tunnustajateks nad on. Selliste isikute kategooriate suhtes, kuhu võivad kuuluda teenuseid osutavad füüsilisest isikust ettevõtjad, vabakutselised, töövõtjad, alltöövõtjad ja tarnijad, kasutatakse sageli survemeetmeid, milleks võivad näiteks olla töövõtulepingu, litsentsi või loa ennetähtaegne lõpetamine või tühistamine, äritegevuse võimaluste ja sissetulekute vähenemine, sundimine, hirmutamine või ahistamine, musta nimekirja kandmine või tegevusalane boikoteerimine või maine kahjustamine. Ka aktsionäride või ettevõtte juhtorganitesse kuuluvate isikute suhtes võidakse kasutada survemeetmeid, näiteks rahalist survestamist või hirmutamist või ahistamist, musta nimekirja kandmist või maine kahjustamist. Kaitse peaks olema tagatud ka isikutele, kelle töösuhe on lõppenud ning isikutele, kes soovivad organisatsioonis tööd saada või organisatsioonile teenuseid osutada ning kes on saanud teavet rikkumiste kohta värbamisprotsessi ajal või muus lepinguelse läbirääkimiste etapis ning kelle suhtes võidakse kasutada selliseid survemeetmeid nagu negatiivsed tööalased soovitusel või musta nimekirja kandmine või tegevusalane boikoteerimine.
- (40) Rikkumisest teavitajate tõhus kaitse tähendab ka selliste isikute kategooriate kaitsmist, kes ei pruugi küll oma tööalases tegevuses majanduslikult sõltuda, kuid kelle suhtes võidakse rikkumisest teavitamise tõttu siiski survemeetmeid kasutada. Vabatahtlike ja tasustatud või tasustamata praktikantide puhul võivad survemeetmed tähendada, et loobutakse nende teenuste kasutamisest või et neile antakse tulevase töökoha jaoks negatiivne tööalane soovitus või kahjustatakse nende mainet või karjäärivõimalusi muul viisil.
- (41) Kaitset ei tuleks tagada mitte ainult rikkumisest teavitava isiku suhtes otseselt võetud survemeetmete eest, vaid ka nende survemeetmete eest, mida võetakse kaudselt, sealhulgas rikkumisest teavitavat isikut abistava isiku, rikkumisest teavitava isiku kaastöötajate või sugulaste suhtes, kes on samuti tööalaselt seotud rikkumisest teavitava isiku tööandja või kliendi või teenuste saajaga. Ilma et sellega piirataks kaitset, mida muude liidu ja siseriiklike normide kohaselt omavad ametiühingute esindajad või töötajate esindajad, peaks neil olema käesoleva direktiiviga ette nähtud kaitse juhul, kui nad teavitavad rikkumisest töötajatena ning ka siis, kui nad on andnud rikkumisest teavitavale isikule nõu ja tuge. Kaudsed survemeetmed hõlmavad ka meetmeid juriidilise isiku vastu, mis kuulub rikkumisest teavitavale isikule, kus rikkumisest teavitav isik töötab või millega ta on muul viisil tööalaselt seotud, näiteks teenuste osutamisest keeldumine, musta nimekirja kandmine või tegevusalane boikoteerimine.
- (42) Avaliku huvi tõsise kahjustamise tõhusaks tuvastamiseks ja ärahoidmiseks on vaja, et rikkumise mõiste hõlmab ka kuritarvitusi Euroopa Kohtu praktika tähenduses, st tegevust või tegevusetust, mis ei näi olevat ebaseaduslik formaalses mõttes, kuid mis on vastuolus õigusnormide eesmärgiga.
- (43) Liidu õiguse rikkumise tõhusaks ärahoidmiseks tagatakse kaitse isikutele, kes annavad teavet, mida on vaja, et paljastada juba aset leidnud rikkumisi, veel toime panemata rikkumisi, mille toimepanemine on väga tõenäoline, ning tegevust või tegevusetust, mille puhul on rikkumisest teavitaval isikul põhjendatult alust arvata, et tegemist on rikkumisega, ning samuti et paljastada katseid varjata rikkumisi. Samadel põhjustel tuleks kaitse tagada ka isikutele, kes ei esita konkreetseid tõendeid, kuid väljendavad põhjendatud muret või kahtlusi. Samas ei tohiks kaitset kohaldada isiku suhtes, kes edastab teavet, mis on avalikkusele juba täielikult kättesaadav või pärineb alusetutest kuuldustest või kuulujuttudest.

- (44) Selleks et kahjulikku kohtlemist käsitataks survemeetmete võtmisena ja et teavitanud isik saaks sellest tulenevalt õiguskaitset, peaks teavitamise ja rikkumisest teavitanud isikule otseselt või kaudselt osaks saanud kahjuliku kohtlemise vahel olema tihe seos. Rikkumisest teavitavate isikute tõhus kaitsmine liidu õiguse täitmise tagamise parandamise vahendina nõuab survemeetmete laiapõhjalist määratlemist, et need hõlmaks igasugust tööalases kontekstis esinevat tegevust või tegevusetust, mis põhjustab neile isikutele kahju. Käesolev direktiiv ei tohiks siiski takistada tööandjaid tegemast tööga seotud otsuseid, mille ajendiks ei ole rikkumisteate edastamine või üldsusele avalikustamine.
- (45) Kaitse survemeetmete eest sõnavabaduse ja meedia vabaduse ja mitmekesisuse kaitsemeetmena peaks olema tagatud nii isikutele, kes annavad teavet tegevuse või tegevusetuse kohta organisatsiooni sees (edaspidi „asutusesisene teavitamine“) või muule asutusele (edaspidi „asutuseväline teavitamine“), ning isikutele, kes avalikustavad sellist teavet üldsusele, näiteks otse avaliku veebiplatvormi või sotsiaalmeedia kaudu, või meedia, valitud ametnikele, kodanikuühiskonna organisatsioonidele, ametiühingutele või kutseorganisatsioonidele ning ettevõtjate ühendustele.
- (46) Rikkumisest teavitajad on oluline allikas eelkõige uurivate ajakirjanike jaoks. Rikkumisest teavitajatele survemeetmete eest tõhusa kaitse tagamine suurendab potentsiaalsete rikkumisest teavitajate õiguskindlust ning see läbi soodustab ja lihtsustab ka teavitamist massiteabevahendite kaudu. Sellega seoses on rikkumisest teavitajate kui ajakirjanduse allikate kaitsmine äärmiselt oluline demokraatlikes ühiskondades uuriva ajakirjanduse nn valvekoera rolli tagamiseks.
- (47) Liidu õiguse rikkumise tõhusaks tuvastamiseks ja ärahoidmiseks on äärmiselt oluline, et asjakohane teave jõuaks sujuvalt nendeni, kes on probleemi allikale kõige lähemal, kellel on parimad võimalused selle uurimiseks ja volitused võtta võimaluse korral parandusmeetmeid. Seega tuleks reeglina innustada rikkumisest teavitavaid isikuid kasutama kõigepealt asutusesiseseid teavituskanaleid ja edastama teabe oma tööandjale, kui sellised kanalid on neile kättesaadavad ja võib mõistlikult eeldada, et nad töötavad. See on nii eelkõige juhul, kui rikkumisest teavitavad isikud arvavad, et rikkumist saab tõhusalt käsitleda asjaomase organisatsiooni siseselt ning et puudub survemeetmete oht. Sellest tulenevalt peaksid era- ja avaliku sektori juriidilised isikud kehtestama asjakohased asutusesisised menetlused teadete vastuvõtmiseks ja nende suhtes järelmeetmete kohaldamiseks. Selline julgustamine puudutab ka juhtumeid, mil need kanalid on loodud, ilma et liidu või liikmesriigi õigus seda nõuaks. See põhimõte peaks aitama organisatsioonides edendada head suhtlus- ja ettevõtja sotsiaalse vastutuse kultuuri, mille puhul leitakse, et rikkumisest teavitavad isikud annavad märkimisväärse panuse eneseparanduse ja tipp-taseme edendamiseks organisatsiooni sees.
- (48) Erasektori juriidiliste isikute puhul on asutusesiseste teavituskanalite loomise kohustus vastavuses nende suuruse ja selle riski tasemega, mida nende tegevus endast avalikule huvile kujutab. Asutusesiseste teavituskanalite loomine tuleks teha kohustuslikuks kõigile 50 või enama töötajaga äriühingutele, olenemata nende tegevuse laadist, võttes aluseks nende käibemaksu kogumise kohustuse. Asjakohase riskihindamise järel võiksid liikmesriigid samuti nõuda, et teised ettevõtjad loomaksid asutusesisised teatamiskanaliid konkreetsetel juhtudel, näiteks nende tegevusest tuleneda võivate oluliste riskide tõttu.
- (49) Käesoleva direktiiviga ei tohiks piirata liikmesriikide võimalust julgustada vähem kui 50 töötajaga erasektori juriidilisi isikuid looma asutusesiseseid kanaleid rikkumisest teavitamiseks ja järelmeetmete võtmiseks, sealhulgas sätestades nende kanalite suhtes käesoleva direktiiviga võrreldes vähem üksikasjalikud nõuded, tingimusel et need nõuded tagavad konfidentsiaalsuse ja põhjalikud järelmeetmed.
- (50) Väike- ja mikroettevõtjate asutusesiseste teavituskanalite loomise kohustusest vabastamist ei tohiks kohaldada eraõiguslike ettevõtjate suhtes, kellel on asutusesiseste teavituskanalite loomise kohustus tulenevalt liidu õigusaktidest, millele on viidatud lisa I.B ja II osas.
- (51) Peaks olema selge, et kui erasektori juriidilistel isikutel puuduvad asutusesisised teavituskanalid, peaks rikkumisest teavitaval isikul olema võimalik teatada asutuseväliselt pädevatele asutustele ning selliste isikute suhtes peaks kehtima käesolevas direktiivis sätestatud kaitse survemeetmete eest.
- (52) Selleks et tagada eelkõige avalikus sektoris riigihankenormide täitmine, tuleks asutusesiseste teavituskanalite loomise kohustus kohaldada kõikide kohaliku, piirkondliku ja riikliku tasandi avaliku sektori hankijate ja võrgustiku sektori hankijate suhtes vastavalt nende suurusele.
- (53) Tingimusel et rikkumisest teavitava isiku identiteedi konfidentsiaalsus on tagatud, võib iga era- ja avaliku sektori juriidiline isik ise määratleda, millist tüüpi teavituskanalid luua. Konkreetsemalt peaksid teavituskanalid võimaldama isikutel teavitada rikkumistest kirjalikult ja esitada teade posti, füüsilis(t)e kaebuste postkasti(de) või veebiplatvormi (sisevõrgu või interneti) kaudu, või suuliselt vihjetelefoni, muu häälsonumivahetuse süsteemi või mõlema kaudu. Rikkumisest teavitava isiku taotluse korral peaksid sellised kanalid võimaldama teavitada rikkumistest mõistliku aja jooksul füüsilisel kohtumisel.

- (54) Ka kolmandaid isikuid võib volitada era- ja avaliku sektori juriidiliste isikute nimel rikkumisteateid vastu võtma, tingimusel et nad pakuvad asjakohaseid tagatise seoses sõltumatuse, konfidentsiaalsuse, andmekaitse ja saladuse hoidmise kohustuse järgimisega. Kolmandad isikud võivad olla asutusevälised rikkumisest teavitamise platvormi pakkujad, asutusevälised nõustajad, audiitorid, ametiühingu esindajad või töötajate esindajad.
- (55) Asutusesisese teavitamise menetlused peaksid erasektori juriidilistel isikutel võimaldama üksuse ja selle tütarettevõtjate või sidusettevõtjate (grupi) töötajatelt, kuid võimaluste piires ka grupi esindajatelt ja tarnijatelt ning isikutelt, kes saavad teavet üksuse ja grupiga seotud tööalase tegevuse kaudu, teateid täielikus konfidentsiaalsuses vastu võtta ja uurida.
- (56) Valik, milline isik või üksus määrata erasektori juriidilises isikus pädevaks võtma teateid vastu ja võtma nende suhtes järelmeetmeid, sõltub asjaomase juriidilise isiku struktuurist, kuid igal juhul peaks nende ülesanne olema selline, et tagatud oleks sõltumatus ja huvide konflikti puudumine. Väiksemate juriidiliste isikute puhul võib seda funktsiooni täita töötaja, kelle positsioon võimaldab tal hästi otse organisatsiooni juhile aru anda, näiteks vastavusbüroo või personaliosakonna vanemametnik, puutumatuslega tegelev ametnik, õigus- või eraelu kaitse ametnik, rahandusosakonna vanemametnik, auditeerimisosakonna tegevjuht või juhatuse liige.
- (57) Asutusesisese teatamise kontekstis on äärmiselt oluline, et rikkumisest teavitavat isikut teavitatakse (niivõrd kui õiguslikult võimalik ja võimalikult terviklikult) teate suhtes järelmeetmete võtmisest, et luua usaldust rikkumisest teavitajate kaitse üldise süsteemi tõhususe vastu ja vähendada edasiste ebavajalike teadete või avalikustamiste tõenäosust. Rikkumisest teavitavat isikut tuleks teavitada mõistliku ajavahemiku jooksul järelmeetmetena kavandatavatest või võetud meetmetest ning selliste järelmeetmete valimise alustest. Järelmeetmed võiksid hõlmata suunamist muudele kanalitele või menetlustele teadete puhul, mis mõjutavad üksnes rikkumisest teavitava isiku individuaalseid õigusi, uurimise lõpetamise menetlust piisavate tõendite puudumisel või muudel alustel, sisejuurdluste alustamist ja võimaluse korral selle tulemusi ja tõstatatud teema uurimiseks võetud meetmeid, edastamist pädevale asutusele edasiseks uurimiseks, kui selline teave ei piira sisejuurdlust või uurimist ega kahjusta puudutatud isiku õigusi. Igal juhul tuleks rikkumisest teavitavat isikut uurimise käigust ja tulemusest teavitada. Peaks olema võimalik taotleda rikkumisest teavitanud isikult uurimise käigus täiendavat teavet, kuigi teda ei saa sellise teabe andmiseks kohustada.
- (58) Rikkumisest teavitanud isiku teavitamiseks mõistlik ajavahemik ei tohiks olla pikem kui kolm kuud. Kui asjakohaseid järelmeetmeid veel kavandatakse, tuleks rikkumisest teavitanud isikule anda teavet selle ja muu tagasiside kohta, mida ta võiks oodata.
- (59) Isikud, kes kaaluvad liidu õiguse rikkumisest teavitamist, peaksid olema suutelised tegema teadliku otsuse selle kohta kas, kuidas ja millal rikkumisest teatada. Asutusesiseseid teavitusmenetlused kasutusele võtnud era- ja avaliku sektori juriidilised isikud peaksid andma teavet nende menetluste ning asjaomastele pädevatele asutustele asutuseväliselt teavitusmenetluste kohta. On oluline, et selline teave oleks üldsusele lihtsalt selge ja lihtsalt kättesaadav, sealhulgas võimaluste piires lisaks töötajatele ka muudele isikutele, kes puutuvad selle üksusega oma tööalase tegevuse kaudu kokku, näiteks teenuseosutajad, turustajad, tarnijad ja äripartnerid. Näiteks võib sellist teavet postitada nähtavasse asukohta, mis on kõikidele nendele isikutele kättesaadav, ja üksuse veebilehele ning seda võib käsitleda ka eetikat ja usaldusväärsusnõudeid käsitlevatel kursustel ja koolitustel.
- (60) Liidu õiguse rikkumise tõhusaks tuvastamiseks ja ärahoidmiseks peavad potentsiaalsed rikkumisest teavitajad saama lihtsalt ja täielikus konfidentsiaalsuses anda oma valduses olevat teavet asjaomastele pädevatele asutustele, kes on suutelised probleemi uurima ja võimaluse korral parandusmeetmeid võtma.
- (61) Võib esineda olukordi, kus asutusesiseseid kanaleid ei ole või neid kasutati, kuid need ei toiminud nõuetekohaselt, näiteks kuna teadet ei käsitletud hoolikalt või mõistliku ajavahemiku jooksul või rikkumise käsitlemiseks ei võetud asjakohaseid meetmeid hoolimata sellest, et sisejuurdluste käigus rikkumine tuvastati.
- (62) On ka juhtumeid, mille puhul ei ole võimalik põhjendatult eeldada asutusesiseste kanalite nõuetekohast toimimist. See on nii eelkõige juhul, kui rikkumisest teavitaval isikutel on mõjuvad põhjused arvata, et nad kannataksid teavitamise tulemusel survemeetmete all, sealhulgas nende konfidentsiaalsuse rikkumise tõttu, või kui

pädevatel asutustel oleks parem võimalus võtta rikkumise kõrvaldamiseks tõhusaid meetmeid. Pädevatel asutustel oleks kindlam alus, kui rikkumine on seotud näiteks töökeskkonnas rikkumise eest lõpliku vastutuse kandjaga või on oht, et rikkumist või sellega seotud tõendeid võidakse varjata või hävitada, või üldisemalt, kuna muidu võib ohtu sattuda pädevate asutuste uurimistoimingute tulemuslikkus, näiteks teated kartellikokkulepete ja muude konkurentsieeskirjade rikkumise kohta, või kuna rikkumine nõuab kiireloomulisi meetmeid, näiteks inimeste tervise ja ohutuse kaitseks või keskkonna kaitsmiseks. Kõikidel sellistel juhtudel kaitstakse isikuid, kes teavitavad rikkumisest asutuseväliselt pädevaid asutusi, ja kui see on asjakohane, siis liidu institutsioone, organeid või asutusi. Käesoleva direktiiviga tuleks tagada ka kaitse, kui liidu või liikmesriigi õigusega nõutakse, et rikkumisest teavitavad isikud esitaksid riigi pädevatele asutustele teabe näiteks osana oma töökohustuste ja ülesannete täitmisest või kuna rikkumine on kuritegu.

- (63) Teavitamise tulemuslikkuse vastu usalduse puudumine on üks peamisi tegureid, mis potentsiaalseid rikkumisest teavitajaid heidutab. See tingib vajaduse kehtestada pädevatele asutustele selge kohustus luua asjakohased asutusevälised teavituskanalid, võtta vastuvõetud teadete suhtes hoolsalt järelmeetmeid ning anda rikkumisest teavitavale isikule mõistliku ajavahemiku jooksul tagasisidet.
- (64) Liikmesriikide ülesanne peaks olema määratleda asutused, kes on pädevad võtma vastu teateid käesoleva direktiivi kohaldamisalasse kuuluvate rikkumiste kohta ning rakendada asjakohaseid järelmeetmeid. Sellisteks pädevateks asutusteks võivad olla õigusasutused, asjaomastes konkreetsetes valdkondades pädevad reguleerivad või järelevalveasutused, liikmesriigi kesktasandil üldisemat pädevust omavad asutused, õiguskaitseasutused, korruptsioonivastased asutused ja ombudsmanid.
- (65) Teadete saajana peaks pädevaks asutuseks määratud asutustel olema vajalik suutlikkus ja volitused, et tagada asjakohaste järelmeetmete võtmine, mis hõlmab teates esitatud väidete täpsuse hindamist ja teavitatud rikkumiste käsitlemist, kasutades sel eesmärgil vastavalt oma volitustele sisejuurdluste või uurimise alustamist, süüdistuse esitamist või vahendite tagasinõudmist või muu asjakohase parandusmeetme rakendamist. Alternatiivina peaks neil asutustel olema vajalikud volitused anda teave üle mõnele teisele asutusele, kes peaks teavitatud rikkumist uurima tagades, et asjaomane asutus võtab asjakohased järelmeetmed. Eelkõige juhul, kui liikmesriigid soovivad luua oma keskvalitsuse tasandil asutuseväliseid teavituskanaleid, näiteks riigiabi valdkonnas, peaksid liikmesriigid kehtestama piisavad kaitsemeetmed, et tagada direktiivis sätestatud sõltumatuse ja eraldiseisvuse nõuete järgimine. Selliste asutuseväliste teavituskanalite loomine ei tohiks mõjutada liikmesriikide või komisjoni volitusi seoses riigiabi järelevalvega, samuti ei tohiks käesolev direktiiv mõjutada komisjoni ainupädevust riigiabi meetmete ühisturuga kokkusobivuse deklaratsiooni küsimuses, eelkõige vastavalt ELi toimimise lepingu artikli 107 lõikele 3. Seoses ELi toimimise lepingu artiklite 101 ja 102 rikkumisega peaksid liikmesriigid määrata pädevate asutustena nõukogu määruse (EÜ) nr 1/2003⁽³⁵⁾ artiklis 35 osutatud asutused, ilma et see piiraks komisjoni volitusi selles valdkonnas.
- (66) Pädevad asutused peaksid samuti andma rikkumisest teavitavatele isikutele tagasisidet järelmeetmetena kavandatavate või võetud meetmete kohta, näiteks edastamine teisele asutusele, lõpetamismenetlus piisavate tõendite puudumisel või muudel alustel, uurimise alustamine ja võimaluse korral selle tulemused ja tõstatatud teema käsitlemiseks võetud meetmed, ning selliste järelmeetmete võtmise aluste kohta. Teabe edastamine uurimise lõpptulemuste kohta ei tohiks mõjutada kohaldatavaid liidu eeskirju, mis sisaldavad võimalikke piiranguid otsuste avaldamisele finantsõiguse valdkonnas. See peaks kehtima *mutatis mutandis* äriühingute maksustamise valdkonnas, kui sarnased piirangud on ette nähtud kohaldatava liikmesriigi õigusega.
- (67) Järelmeetmete võtmine ja tagasiside andmine peaks toimuma mõistliku ajavahemiku jooksul, arvestades vajadusega käsitleda kiiresti teate sisuks olevat probleemi, ning vältida ebavajalikku avalikustamist. Selline ajavahemik ei tohiks olla pikem kui kolm kuud, kuid seda võib pikendada kuue kuuni, kui see on vajalik juhtumi konkreetsete asjaolude, eelkõige teate sisu olemuse ja keerukuse tõttu, mille puhul võib olla vajalik pikem uurimine.
- (68) Konkreetsetes valdkondades, näiteks turukuritarvituste (nimelt määrus (EL) nr 596/2014 ja rakendusdirektiiv (EL) 2015/2392), tsiviillennunduse (nimelt määrus (EL) nr 376/2014) või avamere nafta- ja gaasiammutamisprotsesside ohutuse valdkonnas (nimelt direktiiv 2013/30/EL), on liidu õiguses asutusesiseste ja -väliste teavituskanalite loomise nõue juba ette nähtud. Käesolevas direktiivis kehtestatud selliste kanalite loomise kohustused peaksid võimalikult suures ulatuses tuginema juba olemasolevatele, konkreetsete liidu õigusaktidega sätestatud kanalitele.

⁽³⁵⁾ Nõukogu 16. detsembri 2002. aasta määrus (EÜ) nr 1/2003, asutamislepingu artiklites 81 ja 82 sätestatud konkurentsieeskirjade rakendamise kohta (EÜT L 1, 4.1.2003, lk 1).

- (69) Komisjonis, samuti osades liidu organites ja asutustes, näiteks Euroopa Pettustevastases Ametis (OLAF), Euroopa Meresõiduohutuse Ametis (EMSA), Euroopa Lennundusohutusametis (EASA), Euroopa Väärtpaberiturujärelevalves (ESMA) ja Euroopa Ravimiametis (EMA), on olemas asutusevälised teavituskanalid ja menetlused käesoleva direktiivi kohaldamisalasse kuuluvate rikkumiste kohta teadete vastu võtmiseks ning nendega tagatakse peamiselt rikkumisest teavitavate isikute identiteedi konfidentsiaalsus. Käesolev direktiiv ei tohiks mõjutada selliseid olemasolevaid asutuseväliseid teavituskanaleid ja -menetlusi, vaid peaks tagama, et liidu institutsioonidele, organitele või asutustele rikkumisest teavitavad isikud saavad kogu liidus kasu kaitse ühistest miinimumstandarditest.
- (70) Selleks et tagada teadete osas järelmeetmete võtmise menetluste tõhusus ja käsitleda asjaomaste liidu eeskirjade rikkumisi, peaks liikmesriikidel olema võimalik võtta meetmeid, et leevendada pädevate asutuste halduskoostumust, mis tuleneb käesoleva direktiivi kohaldamisalasse jäävate sätete pisirikkumistest teavitamistest, korduvatest teavitamistest või teavitamistest kõrvalsätete rikkumise kohta (näiteks sätted dokumenteerimise või teavitamiskohustuste kohta). Sellised meetmed võivad seisneda selles, et pädevatel asutustel lubatakse pärast asja nõuetekohast hindamist otsustada, et tuvastatud rikkumine on selgelt väike ega vaja vastavalt käesolevale direktiivile täiendavaid järelmeetmeid peale menetluse lõpetamise. Samuti peaks liikmesriikidel olema võimalik lubada pädevatel asutustel lõpetada menetlus seoses korduvate teadetega, mis ei lisa uut sisukat teavet võrreldes varasema teavitamisega, mille menetlemine on juba lõpule viidud, välja arvatud juhul, kui uued õiguslikud või faktilised asjaolud õigustavad erinevate järelmeetmete võtmist. Lisaks peaks liikmesriikidel olema võimalik lubada pädevatel asutustel lugeda teadete suurearvulise laekumise korral esmatähtsaks teated käesoleva direktiivi kohaldamisalasse kuuluvate tõsiste rikkumiste või oluliste sätete rikkumiste kohta.
- (71) Kui see on liidu või liikmesriigi õigusega ette nähtud, peaksid pädevad asutused edastama juhtumid või asjaomase teabe rikkumise kohta liidu institutsioonidele, organitele või asutustele, sealhulgas käesoleva direktiivi kohaldamisel OLAFile ja Euroopa Prokuratuurile, ilma et see piiraks rikkumisest teavitava isiku võimalust pöörduda otse selliste liidu organite või asutuste poole.
- (72) Paljudes käesoleva direktiivi sisulisse kohaldamisalasse kuuluvates poliitikavaldkondades on olemas koostöömehhanismid, mille kaudu riikide pädevad asutused vahetavad teavet ja võtavad järelmeetmeid seoses liidu eeskirjade piiriülese mõõtmega rikkumistega. Näidetena võib tuua komisjoni rakendusotsusega (EL) 2015/1918⁽³⁶⁾ asutatud haldusabi- ja koostöösüsteemi, mida kasutatakse liidu toidutarneahela õigusaktide piiriülesel rikkumisel, ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 882/2004 kohase toidupettuste vastase võrgustiku,⁽³⁷⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EÜ) nr 178/2002⁽³⁸⁾ loodud ohtlike toiduks mittekasutatavate toodete kiirhoiatussüsteemi, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 2006/2004⁽³⁹⁾ kohase tarbijakaitsealase koostöö võrgustiku, komisjoni 18. jaanuari 2018. aasta otsusega⁽⁴⁰⁾ loodud keskkonnanõuete täitmise ja keskkonnaalase juhtimise foorumi, määrusega (EÜ) nr 1/2003 loodud Euroopa konkurentsivõrgustiku ja nõukogu direktiivi 2011/16/EL⁽⁴¹⁾ kohase maksustamisalase halduskoostöö. Liikmesriikide pädevad asutused peaksid vajaduse korral täiel määral ära kasutama selliseid olemasolevaid koostöömehhanisme, mis on osa nende kohustusest võtta järelmeetmeid seoses teadetega käesoleva direktiivi kohaldamisalasse kuuluvate rikkumiste kohta. Lisaks võivad liikmesriikide ametiasutused teha koostööd ka väljaspool olemasolevaid koostöömehhanisme, seda piiriülese mõõtmega rikkumiste korral valdkondades, kus selliseid koostöömehhanisme ei ole olemas.

⁽³⁶⁾ Komisjoni 22. oktoobri 2015. aasta rakendusotsus (EL) 2015/1918, millega luuakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 882/2004 (ametlike kontrollide kohta, mida tehakse sööda- ja toidualaste õigusnormide ning loomatervishoidu ja loomade heaolu käsitlevate eeskirjade täitmise kontrollimise tagamiseks) kohaselt haldusabi ja -koostöö süsteem (ELT L 280, 24.10.2015, lk 31).

⁽³⁷⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta määrus (EÜ) nr 882/2004 ametlike kontrollide kohta, mida tehakse sööda- ja toidualaste õigusnormide ning loomatervishoidu ja loomade heaolu käsitlevate eeskirjade täitmise kontrollimise tagamiseks (ELT L 165 30.4.2004, lk 1).

⁽³⁸⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. jaanuari 2002. aasta määrus (EÜ) nr 178/2002, millega sätestatakse toidualaste õigusnormide üldised põhimõtted ja nõuded, asutatakse Euroopa Toiduohutusamet ja kehtestatakse toidu ohutusega seotud menetlused (ELT L 31 1.2.2002, lk 1).

⁽³⁹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 2006/2004 27. oktoober 2004 tarbijakaitsealase jõustamise eest vastutavate siseriiklike asutuste vahelise koostöö kohta (tarbijakaitsealase koostöö määrus) (ELT L 364 9.12.2004, lk 1).

⁽⁴⁰⁾ Komisjoni 18. jaanuari 2018. aasta otsus keskkonnanõuete täitmise ja keskkonnaalase juhtimise eksperdirühma loomise kohta (ELT C 19, 19.1.2018, lk 3).

⁽⁴¹⁾ Nõukogu 15. veebruari 2011. aasta direktiiv 2011/16/EL maksustamisalase halduskoostöö kohta ja direktiivi 77/799/EMÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT L 64 11.3.2011, lk 1).

- (73) Selleks et võimaldada tulemuslikku suhtlust teadete menetlemise eest vastutavate töötajatega, peavad pädevatel asutustel olema kasutuses kasutajasõbralikud kanalid, mis on turvalised, tagavad rikkumisest teavitava isiku edastatud teabe saamisel ja töötlemisel konfidentsiaalsuse ning võimaldavad püsivalt säilitada teavet, et võimaldada edasist uurimist. Selleks võib olla vajalik need eraldada üldistest sidekanalitest, mille kaudu pädevad asutused avalikkusega suhtlevad, nagu näiteks tavalised avalike kaebuste süsteemid või kanalid, mille kaudu pädev asutus suhtleb oma tavapärase tegevuse käigus asutusesiseselt ja kolmandate isikutega.
- (74) Pädevate asutuste töötajad, kes vastutavad teadete menetlemise eest, peaksid olema saanud erialase väljaõppe, sealhulgas kohaldatavate andmekaitse-eeskirjade valdkonnas, et menetleda teateid ja tagada suhtlemine rikkumisest teavitava isikuga, ning et võtta teadete suhtes asjakohaseid järelemeetmeid.
- (75) Isikud, kes kavatsevad rikkumisest teavitada, peaksid olema suutelised tegema teadliku otsuse selle kohta, kas, kuidas ja millal rikkumisest teatada. Seetõttu peaksid pädevad asutused pakkuma selget lihtsalt kättesaadavat teavet pädevas asutuses kättesaadavate teavituskanalite, kohaldatavate menetluste ja teadete menetlemise eest vastutavate töötajate kohta, kes nendes asutustes töötavad. Kogu rikkumisest teavitamist käsitlev teave peaks olema läbipaistev, lihtsalt arusaadav ja usaldusväärne, et soodustada rikkumisest teavitamist ja mitte seda tõkestada.
- (76) Liikmesriigid peaksid tagama, et pädevad asutused on võtnud kasutusele piisavad kaitsemenetlused teadete töötlemiseks ja teates osutatud isikute isikuandmete kaitsmiseks. Sellised menetlused peaksid tagama, et iga rikkumisest teavitava isiku, puudutatud isiku ja teates osutatud kolmandate isikute, näiteks tunnistajate või töökaaslaste, identiteet on kaitstud menetluse kõikides etappides.
- (77) Pädeva asutuse teadete menetlemise eest vastutavad töötajad ja pädeva asutuse personali liikmed, kellel on õigus juurdepääsuks rikkumisest teavitava isiku edastatud teabele, peavad täitma ametisaladuse hoidmise kohustust ja tagama konfidentsiaalsuse teabe edastamisel nii pädeva asutuse sees kui ka pädevast asutusest väljapoole, sealhulgas juhul, kui pädev asutus alustab seoses rikkumisteatega uurimise või sisejuurdluste või osaleb õigusnormide täitmise tagamiseks läbiviidavates tegevustes.
- (78) Pädevate asutuste menetluste regulaarne läbivaatamine ja heade tavade vahetamine pädevate asutuste vahel peaks tagama, et need menetlused on piisavad ja seega täidavad oma otstarvet.
- (79) Rikkumise avalikustanud isikutel peaks olema õigus saada kaitset juhtudel, kui hoolimata asutusesisesest ja asutusevälisest teavitamisest ei ole rikkumist käsitletud, näiteks juhul kui rikkumist ei hinnatud või uuritud (nõuetekohaselt) või ei võetud asjakohaseid parandusmeetmeid. Järelemeetmete asjakohasust tuleks hinnata vastavalt objektiivsetele kriteeriumidele, mis on seotud pädevate asutuste kohustusega hinnata väidete õigsust ja teha lõpp võimalikule liidu õiguse rikkumisele. Järelemeetmete asjakohasus sõltub iga juhtumi asjaoludest ja rikutud eeskirjade laadist. Eelkõige võib käesoleva direktiivi alusel asjakohasteks järelemeetmeteks olla ametiasutuste otsus, et rikkumine oli selgelt väike ja täiendavate järelemeetmete võtmine peale lõpetamismenetluse ei ole vajalik.
- (80) Rikkumise otse avalikustanud isikutel peaks samuti olema õigus saada kaitset juhul, kui neil on põhjendatult alust arvata, et esineb vahetu või ilmne oht avalikule huvile või pöördumatu kahju oht, sealhulgas isiku füüsilise puutumatuse kahjustamise oht.
- (81) Rikkumise otse avalikustanud isikutel peaks samuti olema õigus saada kaitset, kui neil on põhjendatult alust arvata, et asutusevälise teavitamise korral esineb survemeetmete oht või on tõenäoline, et rikkumist ei käsitleta tulemuslikult, mille põhjuseks on juhtumi konkreetsed asjaolud, näiteks oht, et tõendeid võidakse varjata või hävitada või esineb asutuse ja rikkumise toimepanija vaheline kokkumäng või on asutus rikkumisega seotud.
- (82) Rikkumisest teavitava isiku identiteedi konfidentsiaalsuse kaitsmine teavitamisprotsessi ja teate põhjal algatatud uurimise jooksul on survemeetmete vältimiseks hädavajalik eelnev meede. Rikkumisest teavitava isiku identiteedi võib olla lubatud avalikustada üksnes siis, kui see on liidu või liikmesriigi õigusaktide alusel vajalik ja proportsionaalne kohustus asutuste teostatava uurimise või kohtumenetluste raames, eelkõige selleks et tagada puudutatud isikute kaitseõigus. Selline kohustus võib eelkõige tuleneda Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivist 2012/13/EL⁽⁴²⁾. Konfidentsiaalsuse kaitset ei tuleks kohaldada, kui rikkumisest teavitav isik on avalikustamise käigus oma identiteedi tahtlikult paljastanud.

⁽⁴²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2012. aasta direktiiv 2012/13/EL, milles käsitletakse õigust saada kriminaalmenetluses teavet (ELT L 142, 1.6.2012, lk 1).

- (83) Igasugune isikuandmete töötlemine vastavalt käesolevale direktiivile, sealhulgas isikuandmete vahetamine või edastamine pädevate asutuste poolt, peaks toimuma vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EL) 2016/679⁽⁴³⁾ ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile (EL) 2016/680⁽⁴⁴⁾. Tahes teabe vahetamine või edastamine liidu tasemel institutsioonide, organite või asutuste poolt peaks toimuma vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EL) 2018/1725⁽⁴⁵⁾. Erilist tähelepanu tuleks pöörata Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2016/679 artiklis 5, direktiivi (EL) 2016/680 artiklis 4 ja määruse (EL) 2018/1725 artiklis 4 sätestatud isikuandmete töötlemist käsitlevatele põhimõtetele ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2016/679 artiklis 25, direktiivi (EL) 2016/680 artiklis 20 ja määruse (EL) 2018/1725 artiklites 27 ja 85 sätestatud lõimitud ja vaikumisi andmekaitse põhimõttele.
- (84) Käesolevas direktiivis sätestatud menetlused ja sellega seotud järelmeetmed seoses liidu õiguse rikkumise kohta edastatud teadetega valdkondades, mis kuuluvad direktiivi kohaldamisalasse, on liidu ja selle liikmesriikide üldise avaliku huvi oluline eesmärk määruse (EL) 2016/679 artikli 23 lõike 1 punkti e tähenduses, kuna selle eesmärk on tõhustada liidu õiguse ja poliitika jõustamist konkreetses valdkondades, kus rikkumised võivad avalikku huvi tõsiselt kahjustada. Rikkumisest teavitavate isikute identiteedi konfidentsiaalsuse tõhus kaitse on vajalik, et kaitsta teiste isikute õigusi ja vabadusi, eelkõige rikkumisest teavitavate isikute õigusi ja vabadusi, mis on ette nähtud määruse (EL) 2016/679 artikli 23 lõike 1 punktis i. Liikmesriigid peaksid tagama käesoleva direktiivi tõhususe, sealhulgas vajaduse korral piirates seadusandlike meetmete abil puudutatud isikute teatavate andmekaitseõiguste kasutamist kooskõlas määruse (EL) 2016/679 artikli 23 lõike 1 punktidega e ja i ning artikli 23 lõikega 2, tehes seda sellises ulatuses ja nii kaua, kui see on vajalik, et ennetada ja tõkestada katseid takistada teadete edastamist ning katseid takistada, nurjata või aeglustada järelmeetmeid (eelkõige uurimisi) või katseid püüda tuvastada rikkumisest teatanud isikute identiteeti.
- (85) Rikkumisest teavitavate isikute identiteedi konfidentsiaalsuse tõhus kaitse on samuti vajalik, et kaitsta teiste isikute õigusi ja vabadusi, eelkõige rikkumisest teavitavate isikute õigusi ja vabadusi, kui teateid menetlevad asutused, mis on nimetatud direktiivi (EL) 2016/680 artikli 3 punktis 7. Liikmesriigid peaksid tagama käesoleva direktiivi tõhususe, sealhulgas vajaduse korral piirates seadusandlike meetmete abil puudutatud isikute teavitavate andmekaitseõiguste kasutamist kooskõlas direktiivi (EL) 2016/680 artikli 13 lõike 3 punktidega a ja e, artikli 15 lõike 1 punktidega a ja e, artikli 16 lõike 4 punktidega a ja e ning artikli 31 lõikega 5, tehes seda sellises ulatuses ja nii kaua, kui see on vajalik, et ennetada ja tõkestada katseid takistada teadete edastamist ning katseid takistada, nurjata või aeglustada teadete osas teostatavaid järelmeetmeid (eelkõige uurimisi) või katseid püüda tuvastada rikkumisest teatanud isikute identiteeti.
- (86) Liikmesriigid peaksid tagama kõikide rikkumise teadete asjakohase dokumenteerimise ning kandma hoolt selle eest, et iga teade on taasesitatav ja et vajaduse korral saaks saadud teavet kasutada õigus- ja haldusnormide täitmise tagamisel tõendusmaterjalina.
- (87) Rikkumisest teavitavaid isikuid tuleks kaitsta kõikide otseste ja kaudsete survemeetmete eest, mida võtavad, soodustavad või lubavad nende tööandja või klient või teenuste saaja ja viimase nimel töötavad või tegutsevad isikud, sealhulgas töökaaslased ja juhid samas organisatsioonis või muudes organisatsioonides, millega rikkumisest teavitav isik puutub kokku oma tööalase tegevuse kontekstis.
- (88) Kui survemeetmeid võetakse tõkestamatult ja karistamatult, siis on sellel potentsiaalsetele rikkumisest teavitajatele heidutav mõju. Kui survemeetmed õigusaktidega selgelt keelatakse, on sellel oluline hoiatav mõju, mida tugevdaksid veelgi sätted survemeetmete rakendajate isikliku vastutuse ja neile määratavate karistuste kohta.

⁽⁴³⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määrus (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) (ELT L 119, 4.5.2016, lk 1).

⁽⁴⁴⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta direktiiv (EL) 2016/680, mis käsitleb füüsiliste isikute kaitset seoses pädevates asutustes isikuandmete töötlemisega süütegude tõkestamise, uurimise, avastamise ja nende eest vastutusele võtmise või kriminaalkaristuste täitmisele pööramise eesmärgil ning selliste andmete vaba liikumist ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu raamotsus 2008/977/JSK (ELT L 119, 4.5.2016, lk 89).

⁽⁴⁵⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1725, mis käsitleb füüsiliste isikute kaitset isikuandmete töötlemisel liidu institutsioonides, organites ja asutustes ning isikuandmete vaba liikumist, ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 45/2001 ja otsus nr 1247/2002/EÜ (ELT L 295, 21.11.2018, lk 39).

- (89) Potentsiaalsed rikkumisest teavitajad, kes ei ole kindlad, kuidas rikkumisest teavitada ja kas neile tagatakse kaitse, ei pruugi julgeda rikkumisest teavitada. Liikmesriigid peaksid tagama, et selle kohta antakse üldsusele selget ja lihtsalt kättesaadavat asjakohast ja täpset teavet. Individuaalsed, erapooletud ja konfidentsiaalsed tasuta nõuanded peaks olema kättesaadavad näiteks selle kohta, kas kõnealune teave on hõlmatud rikkumisest teavitajate kaitse suhtes kohaldatavate normidega, millist teavituskanalit oleks kõige parem kasutada ja millised alternatiivsed menetlused on kättesaadavad juhul, kui teave ei ole kohaldatavate normidega hõlmatud. Sellistele nõuannetele juurdepääs aitab tagada, et rikkumisest teavitatakse asjakohaste kanalite kaudu ja vastutustundlikul viisil ning et rikkumisi tuvastatakse õigel ajal või suudetakse isegi ära hoida. Sellist nõu ja teavet võib esitada teabekeskus või üks ja sõltumatu haldusasutus. Liikmesriigid võivad otsustada laiendada sellist nõustamist õigusalaselt nõustamisele. Kui rikkumisest teavitavatele isikutele annavad nõu kodanikuühiskonna organisatsioonid, kellel on kohustus säilitada saadud teabe konfidentsiaalsus, peaksid liikmesriigid tagama, et sellised organisatsioonid ei kannata survemeetmete all, näiteks majanduslike piirangute tõttu, mis piiravad nende juurdepääsu rahastamisele või musta nimekirja kandmise tõttu, mis võivad takistada organisatsiooni nõuetekohast toimimist.
- (90) Pädevad asutused peaksid andma rikkumisest teavitavatele isikutele vajaliku toetuse, et neil oleks tõhus juurdepääs kaitsele. Eelkõige peaksid nad esitama tõendid või muud dokumendid, mida on vaja selleks, et kinnitada teistele ametiasutustele või kohtutele, et asutuseväline teavitamine toimus. Teatavate riiklike raamistike kohaselt ja teatavatel juhtudel võivad rikkumisest teavitavad isikud saada kinnituse selle kohta, et nad vastavad kohaldatavate normide tingimustele. Sellistest võimalustest hoolimata peaks neil olema reaalne juurdepääs kohtulikule kontrollile, mille tulemusel peavad kohtud juhtumi kõikide konkreetsete asjaolude põhjal otsustama, kas nad vastavad kohaldatavate normide tingimustele.
- (91) Üksikisikute juriidilistele või lepingulistele kohustustele, näiteks lepingutes sisalduvatele lojaalsusklauslitele või konfidentsiaalsuse või mittevaidamise kokkulepetele ei saa tugineda, et takistada rikkumisest teavitamist, keelata neile kaitse või karistada rikkumisest teavitavaid isikuid teavitamise eest, kui selliste klauslite ja kokkulepete kohaldamisalasse kuuluva teabe edastamine on vajalik rikkumise paljastamiseks. Kui need tingimused on täidetud, ei tohiks rikkumisest teavitavad isikud kanda mingit vastutust, olgu siis tegemist tsiviil-, kriminaal-, haldus- või tööalase vastutusega. Käesoleva direktiivi kohase teabe esitamise või avalikustamise eest vastutusest vabastamine on asjakohane juhul, kui rikkumisest teavitajal oli põhjendatult alust arvata, et teavitamine või selle teabe avalikustamine oli vajalik rikkumise paljastamiseks käesoleva direktiivi alusel. Selline kaitse ei peaks laienema üleliigsele teabele, mida isik paljastas ilma selleks mõistlikku alust omamata.
- (92) Juhul kui rikkumisest teavitavad isikud on seaduslikult omandanud või saanud juurdepääsu esitatud teabele või seda teavet sisaldavatele dokumentidele, peaksid nad olema vabastatud vastutusest. See kehtib nii juhul, kui nad paljastavad dokumentide sisu, millele neil on seaduslik juurdepääs, kui ka juhul, kui nad teevad neist koopiaid või eemaldavad need organisatsiooni ruumidest, kus nad töötavad, rikkudes seega lepingulisi või muid klausleid, mis näevad ette, et asjaomased dokumendid kuuluvad organisatsiooni omandisse. Rikkumisest teavitavad isikud peaksid samuti saama vabastuse vastutusest juhul, kui asjakohase teabe või dokumentide omandamine või neile juurdepääs tõstatab tsiviil-, haldus- või tööalase vastutuse küsimuse. Näideteks on juhtumid, kus rikkumisest teavitavad isikud said teavet, kasutades juurdepääsu kaastöötaja e-kirjadele või toimikutele, mida nad oma töö raames tavaliselt ei kasuta, tehes pilte organisatsiooni tööruumidest või kasutades juurdepääsu asukohale, millele neil tavaliselt juurdepääs puudub. Kui rikkumisest teavitavad isikud omandasid asjakohase teabe või asjakohased dokumendid või said neile juurdepääsu, pannes toime kuriteo, näiteks asukohas füüsilise loata viibimine või häkkimine, peaks nende kriminaalvastutus jääma kohaldatava liikmesriigi õiguse reguleerimisalasse, ilma et see piiraks käesoleva direktiivi artikli 21 lõike 7 alusel antava kaitse kohaldamist. Samamoodi peaks kohaldatava liidu või liikmesriigi õiguse reguleerimisalasse jääma rikkumisest teavitava isiku muu võimalik vastutus, mis tuleneb tegevusest või tegevusetusest, mis ei ole teavitamisega seotud või ei ole vajalik käesoleva direktiivi kohase rikkumise paljastamiseks. Sellistel juhtudel peaksid riigi kohtud hindama rikkumisest teavitavate isikute vastutust, võttes arvesse kogu asjakohast faktilist teavet ja juhtumi konkreetseid asjaolusid, sealhulgas teavitamise või avalikustamise seotud tegevuse või tegevusetuse vajalikkust ja proportsionaalsust.
- (93) Survemeetmete võtmist põhjendatakse suure tõenäosusega muude aluste kui rikkumisest teavitamisega ning rikkumisest teavitavatel isikutel võib olla väga keeruline tõendada rikkumisest teatamise ja survemeetmete võtmise vahelist seost, samas kui survemeetmete rakendamisel võib olla rohkem võimalusi ja vahendeid võetud meetmete dokumenteerimiseks ja nende põhjendamiseks. Seega kui rikkumisest teavitav isik demonstreerib *prima facie*,

et ta on rikkumisest teavitanud või selle avalikustanud kooskõlas käesoleva direktiiviga ja et ta on kandnud kahju, peaks tõendamiskoormis üle minema kahjustava meetme võtnud isikule, kes peab seejärel tõendama, et võetud meede ei olnud kuidagi seotud rikkumisest teavitamise või rikkumise avalikustamisega.

- (94) Lisaks seaduses sätestatud sõnaselgele survemeetmete rakendamise keelule on äärmiselt oluline tagada, et rikkumisest teavitavatel isikutel, kelle suhtes on rakendatud survemeetmeid, on juurdepääs õiguskaitsevahenditele ja hüvitisele. Iga juhtumi puhul määratakse asjakohane õiguskaitsevahend kindlaks survemeetmete laadi alusel ja kantud kahju tuleks täielikult hüvitada vastavalt liikmesriigi õigusele. Selleks võib olla ennistamine (näiteks töölt ametist vabastamise, üleviimise või madalamale ametikohale taandamise või koolitusel osalemise või edutamise takistamise korral) või tühistatud loa, litsentsi või lepingu taastamine; tegeliku ja tulevase rahalise kahju hüvitamine, näiteks saamata jäänud palkade, kuid ka tulevase sissetuleku vähenemise või töökoha vahetamisega seotud kulude eest; ja muu majandusliku kahju, näiteks kohtukulude ja ravikulude ning immateriaalse kahju, näiteks nagu valu ja kannatuste, hüvitamine.
- (95) Kohtumenetluse liigid võivad olla õigussüsteemide lõikes erinevad, kuid need peaksid tagama tegeliku ja tõhusa hüvitamise või heastamise viisil, mis on hoiatav ja kantud kahjuga proportsionaalne. Selles kontekstis on asjakohased Euroopa sotsiaalõiguste samba põhimõtted, eelkõige põhimõte 7, mille kohaselt „tuleb enne töölepingu ülesütlemist töötajaid teavitada põhjustest ja näha ette mõistlik etteteatamisperiood. Neil on õigus tõhusale ja erapooletule vaidluste lahendamisele ning saada õiguskaitset, sealhulgas piisavat hüvitist, kui töölepingu ülesütlemine on põhjendamatu“. Riiklikul tasandil kehtestatud õiguskaitsevahendid ei tohiks potentsiaalseid tulevasi rikkumisest teavitajaid heidutada. Näiteks töölt vabastamise korral ennistamise alternatiivina hüvitise maksmise lubamine võib põhjustada selle süstemaatilist praktiseerimist eelkõige suuremate organisatsioonide poolt, mistõttu on sellel tulevastele rikkumisest teavitajatele heidutav mõju.
- (96) Rikkumisest teavitavate isikute jaoks on eriti oluline, et pikaajaliseks venida võivas kohtumenetluses otsuse vastuvõtmiseni kohaldatakse ajutisi õiguskaitsevahendeid. Eelkõige peaks rikkumisest teavitavatele isikutele olema kättesaadavad liikmesriigi õigusega kehtestatud ajutised toetusmeetmed, et lõpetada ähvardused, kättemaksukatseted või jätkuvad survemeetmed, näiteks ahistamine, või et vältida selliseid survemeetmete vorme nagu töölt vabastamine, sest neid võib olla pika aja möödudes keeruline ümber pöörata, mistõttu võivad need isiku majanduslikult hävitada – väljavaade, mis võib potentsiaalseid rikkumisest teavitajaid tõsiselt heidutada.
- (97) Rikkumisest teavitavate isikute suhtes tööalasest kontekstist väljaspool võetavad meetmed, näiteks menetlused, mis on algatatud seoses laimu, autoriõiguse rikkumise, ärisaladuste, konfidentsiaalsuse ja isikuandmete kaitsega, võivad samuti rikkumisest teavitajaid tõsiselt heidutada. Sellistes menetlustes peaks rikkumisest teavitaval isikul olema võimalik tugineda enda kaitsmisel sellele, et ta teavitas rikkumisest või avalikustas selle vastavalt käesolevale direktiivile, tingimusel et teavitatud või üldsusele avalikustatud teave oli vajalik rikkumise paljastamiseks. Sellistel juhtudel peaks menetluse algatav isik kandma koormist tõendada, et rikkumisest teavitav isik ei vasta käesolevas direktiivis sätestatud tingimustele.
- (98) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis (EL) 2016/943⁽⁴⁶⁾ on sätestatud õigusnormid, millega tagatakse ärisaladuse ebaseadusliku omandamise, kasutamise või avalikustamise korral tsiviilõigusliku õiguskaitse piisav ja ühtne tase. Samas on nimetatud direktiivis sätestatud, et ärisaladuse omandamist, kasutamist või avalikustamist käsitatakse seaduslikuna ulatuses, milles see on liidu õigusega lubatud. Isikud, kes avalikustavad tööga seotud kontekstis omandatud ärisaladusi, peaksid saama käesolevas direktiivis sätestatud kaitse, sealhulgas vabastus tsiviilvastutusest, üksnes juhul, kui nad täidavad käesolevas direktiivis sätestatud tingimusi, sealhulgas kui avalikustamine oli vajalik, et paljastada rikkumine, mis kuulub käesoleva direktiivi sisulisse kohaldamisalasse. Kui need tingimused on täidetud, tuleb ärisaladuste avalikustamist käsitada liidu õigusega „lubatuna“ direktiivi (EL) 2016/943 artikli 3 lõike 2 tähenduses. Lisaks sellele tuleks mõlemat direktiivi pidada teineteist täiendavaks ning direktiivis (EL) 2016/943 sätestatud tsiviilõigusliku õiguskaitse meetmeid, menetlusi, vahendeid ja erandeid tuleks jätkuvalt kohaldada kõigi ärisaladuste avalikustamiste suhtes, mis jäävad käesoleva direktiivi kohaldamisalast välja. Rikkumisteateid, sealhulgas ärisaladusi sisaldavaid teateid, saavad pädevad asutused peaksid tagama, et neid ei kasutata ega avaldata muudel eesmärkidel peale nende, mis on vajalikud teadete osas nõuetekohaste järelmeetmete võtmiseks.

⁽⁴⁶⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 8. juuni 2016. aasta direktiiv (EL) 2016/943, milles käsitletakse avalikustamata oskusteabe ja äriteabe (ärisaladuste) ebaseadusliku omandamise, kasutamise ja avalikustamise vastast kaitset (ELT L 157, 15.6.2016, lk 1).

- (99) Rikkumisest teavitavate isikute jaoks, kes vaidlustavad nende suhtes kasutatud survemeetmed kohtumenetluses, võivad märkimisväärseteks kuludeks olla õigusabikulud. Kuigi neile võidakse need kulud menetluse lõpus hüvitada, ei pruugi nad olla suutelised neid eelnevalt katma, eriti kui nad on töötud või musta nimekirja kantud. Kriminaalmenetluse korral abi andmine, eelkõige kui rikkumisest teavitav isik vastab Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2016/1919⁽⁴⁷⁾ tingimustele, ning üldisemalt tõsistes majanduslikes raskustes olevate isikute toetamine võib teatavatel juhtudel olla nende kaitseõiguste täitmise tagamiseks määrava tähtsusega tegur.
- (100) Puudutatud isiku õigusi tuleks kaitsta maine kahjustamise või muude negatiivsete tagajärgede vältimiseks. Lisaks tuleks puudutatud isiku kaitseõigust ja õiguskaitsevahendite kasutamise õigust täielikult austada rikkumisest teatamisele järgnenud menetluse igas etapis vastavalt harta artiklitele 47 ja 48. Liikmesriigid peaksid kaitsma puudutatud isiku identiteedi konfidentsiaalsust ja tagama uurimise või hilisema kohtumenetluse raames kaitseõiguse, sealhulgas õiguse tutvuda toimikuga, õiguse olla ära kuulatud ja õiguse kasutada liikmesriigi õigusaktide kohast tõhusat õiguskaitsevahendit, et vaidlustada enda kohta tehtud otsus.
- (101) Ebatäpsest või eksitavast teabest teavitamise või selle avalikustamise tagajärjel otseselt või kaudselt kahju kannatanud isikule tuleks tagada kaitse ja juurdepääs liikmesriigi üldisest õigusest tulenevatele õiguskaitsevahenditele. Kui sellisest ebatäpsest või eksitavast teabest teatati või see avalikustati tahtlikult ja teadlikult, peaks puudutatud isikutel olema õigus hüvitisele vastavalt liikmesriigi õigusele.
- (102) Kriminaal-, tsiviil- või halduskaristused on vajalikud rikkumisest teavitajate kaitset käsitlevate õigusnormide tõhususe tagamiseks. Karistused, mis määratakse neile, kes rakendavad rikkumisest teavitavate isikute suhtes surve- või muid kahjulikke meetmeid, võivad pidurdada selliste meetmete edasist rakendamist. Karistused, mis määratakse isikutele, kes teavitavad teabest või avalikustavad teavet üldsusele, mille puhul on tõendatud, et see on teadlikult vale, on samuti vajalikud, et takistada edasist pahatahtliku teabe esitamist ja säilitada süsteemi usaldusvärsust. Selliste karistuste proportsionaalsus peaks tagama, et need ei avalda potentsiaalsetele rikkumisest teavitajatele heidutavat mõju.
- (103) Kõik ametiasutuste tehtud otsused, mis kahjustavad käesoleva direktiiviga antud õigusi, eelkõige otsused, millega pädevad asutused otsustavad teavitatud rikkumise osas menetluse lõpetada, kuna see on selgelt väheoluline või kuna rikkumisteade on korduv või millega nad otsustavad, et konkreetset teadet ei menetleta esmajärjekorras, vaadatakse kohtulikult läbi vastavalt harta artiklile 47.
- (104) Käesoleva direktiiviga kehtestatakse miinimumstandardid ning liikmesriikidel peaks olema võimalik kehtestada või säilitada rikkumisest teavitava isiku jaoks soodsamaid sätteid, tingimusel, et sellised sätted ei takista puudutatud isikute kaitsmiseks võetavate meetmete rakendamist. Käesoleva direktiivi ülevõtmine ei peaks mingil juhul andma alust vähendada rikkumisest teavitavatele isikutele riikliku õigusega juba võimaldatud kaitse taset valdkondades, mille suhtes direktiivi kohaldatakse.
- (105) Vastavalt ELi toimimise lepingu artikli 26 lõikele 2 hõlmab siseturg sisepiirideta ala, mille ulatuses tagatakse kaupade ja teenuste vaba liikumine. Siseturg peaks pakkuma liidu kodanikele lisaväärtust kaupade ja teenuste parema kvaliteedi ja ohutuse näol, tagades rahvatervise ja keskkonnakaitse ranged standardid ja isikuandmete vaba liikumise. Seega on ELi toimimise lepingu artikkel 114 sobiv õiguslik alus siseturu loomiseks ja toimimiseks vajalike meetmete võtmiseks. Lisaks ELi toimimise lepingu artiklile 114 peaksid käesoleval direktiivil olema liidu meetmete võtmiseks täiendavad konkreetset õiguslikud alused, mis hõlmavad ELi toimimise lepingu artiklile 16, artikli 43 lõikele 2, artiklile 50, artikli 53 lõikele 1, artiklitele 91 ja 100, artikli 168 lõikele 4, artiklile 169, artikli 192 lõikele 1 ja artikli 325 lõikele 4 ning Euratomi asutamislepingu artiklile 31 tuginevaid valdkondi.
- (106) Käesoleva direktiivi sisuline kohaldamisala põhineb selliste valdkondade kindlaksmääramisel, mille puhul rikkumisest teavitajate kaitse kehtestamine näib praegu kättesaadavate tõendite alusel olevat põhjendatud ja vajalik. Kohaldamisala võib laiendada muudele valdkondadele või liidu õigusaktidele, kui see osutub hiljem ilmnevate tõendite või käesoleva direktiivi toimimise hindamise alusel vajalikuks, et tugevdada nende täitmise tagamist.
- (107) Kui tulevikus võetakse vastu käesoleva direktiiviga reguleeritavates poliitikavaldkondades oluline õigusakt, tuleks asjakohasel juhul täpsustada, et kohaldatakse käesolevat direktiivi. Vajaduse korral tuleks kohandada käesoleva direktiivi sisulist kohaldamisala ning muuta vastavalt selle lisa.

⁽⁴⁷⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. oktoobri 2016. aasta direktiiv (EL) 2016/1919, milles käsitletakse tasuta õigusabi andmist kahtlustatavatele ja süüdistatavatele kriminaalmenetluses ning isikutele, kelle üleandmist taotletakse Euroopa vahistamismäärusega seotud menetluses (ELT L 297, 4.11.2016, lk 1).

- (108) Kuna käesoleva direktiivi eesmärki, milleks on tugevdada rikkumisest teavitajate tõhusa kaitse kaudu õigusnormide täitmise tagamist teatavates poliitikavaldkondades ja selliste õigusaktide puhul, millega seotud liidu õiguse rikkumine võib avalikku huvi tõsiselt kahjustada, ei ole võimalik piisaval määral saavutada, kui liikmesriigid tegutsevad üksi või koordineerimatult, vaid seda on võimalik paremini saavutada liidu tasandil, nähes ette rikkumisest teavitajate kaitse üldised miinimumstandardid, ning võttes arvesse, et üksnes liidu meetmega saab tagada sidusust ja viia liidu rikkumisest teavitajate kaitset käsitlevad olemasolevad normid omavahel kooskõlla, võib liit võtta meetmeid kooskõlas ELi lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealusel artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev direktiiv nimetatud eesmärgi saavutamiseks vajalikust kaugemale.
- (109) Käesolevas direktiivis austatakse põhiõigusi ja põhimõtteid, mida on eeskätt tunnustatud hartas, eriti selle artiklis 11. Sellest tulenevalt on oluline rakendada käesolevat direktiivi kooskõlas nimetatud õiguste ja põhimõtetega, tagades muu hulgas selle, et täielikult austatakse sõna- ja teabevabadust, isikuandmete kaitse õigust, ettevõtlusvabadust, õigust kõrgetasemelisele tarbijakaitsele, õigust inimeste tervise kõrgetasemelisele kaitsele, õigust kõrgetasemelisele keskkonnakaitsele, õigust heale haldusele, õigust tõhusatele õiguskaitsevahenditele ja kaitseõigusi.
- (110) Euroopa andmekaitseinspektoriga on konsulteeritud kooskõlas määruse (EÜ) nr 45/2001 artikli 28 lõikega 2,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA DIREKTIIVI:

I PEATÜKK

KOHALDAMISALA, MÕISTED JA KAITSE TINGIMUSED

Artikkel 1

Eesmärk

Käesoleva direktiivi eesmärk on parandada liidu õiguse ja poliitika rakendamist teatud valdkondades, kehtestades liidu õiguse rikkumisest teavitavate isikute kõrgetasemeliseks kaitsmiseks ühised miinimumstandardid.

Artikkel 2

Sisuline kohaldamisala

1. Käesolevas direktiivis sätestatakse ühised miinimumstandardid nende isikute kaitsmiseks, kes teavitavad järgmistest liidu õiguse rikkumistest:

a) lisas nimetatud liidu õigusaktide kohaldamisalasse kuuluvad rikkumised, mis puudutavad järgmisi valdkondi:

- i) riigihanked;
- ii) finantsteenused, -tooted ja -turud ning rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamine;
- iii) tooteohutus ja nõuetele vastavus;
- iv) transpordiohutus;
- v) keskkonnakaitse;
- vi) kiirguskaitse ja tuumaohutus;
- vii) toiduainete ja sööda ohutus, loomatervis ja loomade heaolu;
- viii) rahvatervis;
- ix) tarbijakaitse;
- x) eraelu puutumatus ja isikuandmete kaitse ning võrgu- ja infosüsteemide turvalisus;

- b) liidu finantshuve kahjustavad rikkumised, millele on osutatud ELi toimimise lepingu artiklis 325 ning mida on täpsustatud asjakohastes liidu meetmetes;
- c) ELi toimimise lepingu artikli 26 lõikes 2 osutatud siseturuga seotud rikkumised, sealhulgas liidu konkurents- ja riigiabi õigusnormide rikkumised, samuti siseturuga seotud rikkumised, mis puudutavad tegevust, millega rikutakse äriühingu tulumaksu käsitlevaid norme ning rikkumised seoses kokkulepetega, mille eesmärk on saada maksusoodustusi, mis on vastuolus äriühingu tulumaksu suhtes kohaldatavate õigusaktide eesmärgiga.
2. Käesoleva direktiiviga ei piirata liikmesriikide õigust laiendada liikmesriigi õiguse alusel kaitset valdkondadele või tegevustele, mis ei kuulu lõike 1 kohaldamisalasse.

Artikkel 3

Suhe muude liidu õigusaktidega ja siseriiklike sätetega

1. Kui lisa II osas loetletud valdkondlikes liidu õigusaktides on sätestatud erinormid rikkumisest teavitamise kohta, kohaldatakse neid norme. Käesoleva direktiivi sätteid kohaldatakse selles ulatuses, milles asjaomast küsimust ei ole valdkondlikes liidu õigusaktides kohustuslikus korras reguleeritud.
2. Käesolev direktiiv ei mõjuta liikmesriikide vastutust riigi julgeoleku tagamise eest ega nende õigust kaitsta oma olulisi julgeolekuhuve. Eelkõige ei kohaldata seda teadete suhtes, mis puudutavad kaitse- või julgeolekuaspektidega seonduvaid riigihankenormide rikkumisi, välja arvatud juhul, kui need on hõlmatud liidu asjakohaste õigusaktidega.
3. Käesolev direktiiv ei mõjuta liidu või liikmesriigi õiguse kohaldamist seoses järgneva:
- a) salastatud teabe kaitse;
 - b) advokaadi kutsesaladuse ja arstisaladuse kaitse;
 - c) kohtu nõupidamistoosaladus;
 - d) kriminaalmenetluse normid.
4. Käesolev direktiiv ei mõjuta siseriiklikke norme, mis käsitlevad töötajate õigust konsulteerida oma esindajate või ametiühingutega ning kaitset selliste konsultatsioonide tagajärjel võetavate põhjendamatute kahjustavate meetmete eest ning samuti sotsiaalpartnerite sõltumatust ja nende õigust sõlmida kollektiivlepinguid. Kõnealuste õiguste teostamine ei piira käesoleva direktiiviga ette nähtud kaitsetaset.

Artikkel 4

Isikuline kohaldamisala

1. Käesolevat direktiivi kohaldatakse rikkumisest teavitavate isikute suhtes, kes töötavad era- või avalikus sektoris ja kes on saanud teavet rikkumise kohta tööalases kontekstis, sealhulgas vähemalt järgmiste isikute suhtes:
- a) isikud, kes on töötajad ELi toimimise lepingu artikli 45 lõike 1 tähenduses, sealhulgas avalikud teenistujad;
 - b) isikud, kes on füüsilisest isikust ettevõtjad ELi toimimise lepingu artikli 49 tähenduses;
 - c) aktsionärid ja isikud, kes kuuluvad ettevõtja haldus-, juht- või järelevalveorganisse, sealhulgas tegevjuhtkonda mittekuuluvad liikmed, ning vabatahtlikud ja tasustatud või tasustamata praktikandid;
 - d) isikud, kes töötavad töövõtjate, alltöövõtjate ja tarnijate järelevalve ning juhendamise all.
2. Käesolevat direktiivi kohaldatakse rikkumisest teavitavate isikute suhtes ka siis, kui nad teavitavad rikkumisest või avalikustavad üldsusele teabe rikkumise kohta, mis oli saadud vahepeal lõppenud töösuhte ajal.

3. Käesolevat direktiivi kohaldatakse ka rikkumisest teavitavate isikute suhtes, kelle töösuhe ei ole veel alanud, kui rikkumist käsitlev teave on saadud värbamisprotsessi või muude lepingueelsete läbirääkimiste ajal.
4. VI peatükis osutatud rikkumisest teavitavate isikute kaitse meetmeid kohaldatakse asjakohasel juhul ka järgmiste isikute suhtes:
 - a) abistavad isikud;
 - b) kolmandad isikud, kes on seotud rikkumisest teavitavate isikutega ja kelle suhtes võidakse kohaldada tööalases kontekstis survemeetmeid, näiteks rikkumisest teavitava isiku kolleegid või sugulased, ning
 - c) juriidilised isikud, mis kuuluvad rikkumisest teavitavatele isikutele, mille heaks rikkumisest teavitavad isikud töötavad või millega nad on tööalases kontekstis muul viisil seotud.

Artikkel 5

Mõisted

Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

- 1) „rikkumine“ – tegevus või tegevusetus:
 - i) mis on ebaseaduslik ja seotud artiklis 2 osutatud sisulisse kohaldamisalasse kuuluvate liidu õigusaktide ja valdkondadega, või
 - ii) mis on vastuolus artiklis 2 osutatud sisulisse kohaldamisalasse kuuluvates liidu õigusaktides ja valdkondades kohaldatavate õigusnormide eesmärgiga;
- 2) „teave rikkumise kohta“ – teave, sealhulgas põhjendatud kahtlus tegeliku või potentsiaalse rikkumise kohta, mis on toime pandud või mis väga tõenäoliselt pannakse toime organisatsioonis, kus rikkumisest teavitav isik töötab või on töötanud, või muus organisatsioonis, millega ta puutub või on puutunud kokku oma töö kaudu, ning sellise rikkumise varjamise katse kohta;
- 3) „teade“ või „rikkumisest teavitamine“ – rikkumise kohta suuliselt või kirjalikult teabe andmine;
- 4) „asutusesisene teavitamine“ – rikkumise kohta suuliselt või kirjalikult teabe andmine era- või avaliku sektori juriidilise isiku sees;
- 5) „asutuseväline teatamine“ – rikkumise kohta suuliselt või kirjalikult teabe andmine pädevale asutusele;
- 6) „üldsusele avalikustamine“ või „üldsusele avalikustama“ – rikkumist käsitleva teabe üldsusele kättesaadavaks tegemine;
- 7) „rikkumisest teavitav isik“ – füüsiline isik, kes teavitab tööalase tegevuse kontekstis saadud rikkumist käsitlevast teabest või avalikustab selle üldsusele;
- 8) „abistav isik“ – füüsiline isik, kes abistab rikkumisest teavitavat isikut tööalases kontekstis toimivas rikkumisest teavitamisprotsessis ja kelle abi peaks olema konfidentsiaalne;
- 9) „tööalane kontekst“ – praegune või varasem tööalane tegevus avalikus või erasektoris, sõltumata selle laadist, mille kaudu isikud saavad teavet rikkumise kohta ja millega seoses nende isikute suhtes võidakse kohaldada survemeetmeid, kui nad rikkumistest teavitavad;
- 10) „puudutatud isik“ – füüsiline või juriidiline isik, kellele osutatakse teavitamisel või üldsusele avalikustamisel kui isikule, kes on rikkumise toime pannud või kes on temaga seotud;
- 11) „survemeetmed“ – otsene või kaudne tegevus või tegevusetus, mis leiab aset tööalases kontekstis, tuleneb asutusesisestest või -välisest teavitamisest või üldsusele avalikustamisest ning mis põhjustab või võib põhjustada rikkumisest teavitavale isikule põhjendamatut kahju;

- 12) „järelmeetmed“ – teate vastuvõtja või pädeva asutuse poolt võetavad meetmed, et hinnata teates sisalduvate väidete õigsust, ja kui see on asjakohane, teavitatud rikkumisjuhtumit menetleda, sealhulgas selliste meetmetega nagu sisejuurdlus, uurimine, süüdistuse esitamine, vahendite tagasinõudmine või menetlemise lõpetamine;
- 13) „tagasiside“ – rikkumisest teavitavatele isikutele teabe andmine selle kohta, milliseid meetmeid kavatsetakse võtta või on võetud järelmeetmetena, ning selliste järelmeetmete võtmise aluste kohta;
- 14) „pädev asutus“ – liikmesriigi määratud asutus, kellel on õigus võtta vastu teateid kooskõlas III peatükiga ja anda rikkumisest teavitavatele isikutele tagasisidet ning/või kes on määratud täitma käesolevas direktiivis ettenähtud ülesandeid, eelkõige seoses järelmeetmetega.

Artikkel 6

Rikkumisest teavitavate isikute kaitsmise tingimused

1. Rikkumisest teavitavatel isikutel on õigus saada käesoleva direktiivi alusel kaitset tingimusel, et:
 - a) neil on põhjendatult alust arvata, et rikkumise kohta esitatud teave vastas teavitamise ajal tõele ja kuulus käesoleva direktiivi kohaldamisalasse;
 - b) nad teavitasid rikkumisest kas asutusesiselt vastavalt artiklile 7, asutuseväliselt vastavalt artiklile 10 või avalikustasid üldsusele teabe vastavalt artiklile 15.
2. Ilma et see piiraks olemasolevaid liidu õigusest tulenevaid kohustusi näha ette anonüümne teavitamine, ei mõjuta käesolev direktiiv liikmesriikide õigust otsustada, kas era- või avaliku sektori juriidilistelt isikutelt ning pädevatelt asutustelt nõutakse või ei nõuta anonüümsete rikkumisteade vastuvõtmist ja nende suhtes järelmeetmete võtmist.
3. Isikutel, kes teavitasid rikkumisest või avalikustasid üldsusele teavet anonüümselt, kuid kes seejärel tuvastati ning kelle suhtes kohaldatakse survemeetmeid, on siiski õigus saada kaitset VI peatüki alusel, tingimusel et nad vastavad lõikes 1 sätestatud tingimustele.
4. Isikul, kes teavitab asjakohaseid liidu institutsioone, organeid või asutusi käesoleva direktiivi kohaldamisalasse jäävast rikkumisest, on õigus saada käesoleva direktiivi kohast kaitset samadel tingimustel nagu isikul, kes teavitas rikkumisest asutuseväliselt.

II PEATÜKK

ASUTUSESISENE TEAVITAMINE JA JÄRELMEETMED

Artikkel 7

Teavitamine asutusesisese teavituskanali kaudu

1. Üldpõhimõttena ja ilma et see piiraks artiklite 10 ja 15 kohaldamist, võib rikkumistest teavitada käesolevas peatükis sätestatud menetlusi järgides asutusesisese teavituskanali kaudu.
2. Liikmesriigid julgustavad enne asutusevälise teavituskanali kaudu teavitamist kasutama asutusesisest teavituskanalit, kui rikkumist saab tõhusalt käsitleda asutusesiselt ning kui rikkumisest teavitav isik leiab, et puudub survemeetmete oht.
3. Asjakohase teabe lõikes 2 osutatud asutusesisese teavituskanali kasutamise kohta esitavad era- ja avaliku sektori juriidilised isikud artikli 9 lõike 1 punkti g kohaselt antava teabe kontekstis ning pädevad asutused artikli 12 lõike 4 punkti a ja artikli 13 kohaselt.

Artikkel 8

Asutusesiseste teavituskanalite loomise kohustus

1. Liikmesriigid tagavad, et era- ja avaliku sektori juriidilised isikud loovad asutusesiseseks teavitamiseks ja järelmeetmete võtmiseks kanalid ja menetlused, pärast konsulteerimist ja kokkuleppel sotsiaalpartneritega, kui see on liikmesriigi õiguses ette nähtud.

2. Käesoleva artikli lõikes 1 osutatud kanalid ja menetlused peavad võimaldama juriidilise isiku töötajatel rikkumisest teavitada. Kõnealused kanalid ja menetlused võivad võimaldada rikkumisest teavitada ka muudel, artikli 4 lõike 1 punktides b, c ja d ning artikli 4 lõikes 2 osutatud isikutel, kes puutuvad juriidilise isikuga kokku tööalase tegevuse kontekstis.
3. Lõiget 1 kohaldatakse erasektori juriidilistele isikutele, kellel on 50 või rohkem töötajat.
4. Lõikes 3 sätestatud künnist ei kohaldata juriidiliste isikute suhtes, mis kuuluvad lisa I osa B osas ja II osas osutatud liidu õigusaktide kohaldamisalasse.
5. Teavituskanaleid võib asutusesiselt hallata selleks määratud isik või üksus või seda võib teha asutuseväliselt kolmas isik. Artikli 9 lõikes 1 osutatud kaitsemeetmeid ja nõudeid peavad järgima ka need kolmandad isikud, kellele on usaldatud erasektori juriidilise isiku teavituskanali haldamine.
6. Erasektori juriidilised isikud, kellel on 50–249 töötajat, võivad jagada vahendeid seoses teadete saamise ja tehtavate uurimistega. See ei piira kõnealustele juriidilistele isikutele käesoleva direktiiviga kehtestatud kohustust tagada konfidentsiaalsus, anda tagasisidet ning tegeleda teavitatud rikkumistega.
7. Pärast asjakohast riskihindamist, mille puhul võetakse arvesse asjaomaste juriidiliste isikute tegevuse olemust ja sellega kaasnevat riskitaset eelkõige keskkonna ja rahvatervise jaoks, võivad liikmesriigid nõuda, et erasektori juriidilised isikud, kellel on vähem kui 50 töötajat, looksid kooskõlas II peatükiga asutusesiseseid teavituskanalid ja menetlused.
8. Liikmesriik teavitab komisjoni kõikidest lõike 7 kohaselt tehtud otsustest, millega nõutakse, et erasektori juriidilised isikud looksid asutusesiseseid teavituskanalid. Teates tuleb ära tuua otsuse põhjendused ja lõikes 7 osutatud riskihindamisel kasutatud kriteeriumid. Komisjon edastab kõnealuse otsuse teistele liikmesriikidele.
9. Lõiget 1 kohaldatakse kõigile avaliku sektori juriidilistele isikutele, sealhulgas neile kuuluvatele või nende poolt kontrollitavatele üksustele.

Liikmesriigid võivad vabastada lõikes 1 osutatud kohustuse täitmisest vähem kui 10 000 elaniku või vähem kui 50 töötajaga kohalikud omavalitsused või muud käesoleva lõike esimeses lõigus osutatud vähem kui 50 töötajaga juriidilised isikud.

Liikmesriigid võivad näha ette, et omavalitsused võivad jagada asutusesiseseid teavituskanalid või et neid haldavad ühised omavalitsusasutused liikmesriigi õiguse kohaselt, tingimusel et jagatud asutusesiseseid teavituskanalid on asutusevälisest teavituskanalist eristatavad ja iseseisvad.

Artikkel 9

Asutusesisese teavitamise ja järelmeetmete võtmise menetlused

1. Artiklis 8 osutatud asutusesisese teavitamise ja järelmeetmete võtmise menetlused hõlmavad järgmist:
 - a) teadete vastuvõtmiseks mõeldud kanalid, mis on kavandatud ja loodud ning mida kasutatakse turvalisel viisil, millega tagatakse rikkumisest teavitava isiku ja kõigi teates nimetatud kolmandate isikute identiteedi konfidentsiaalsus ning hoitakse ära volitamata töötajate juurdepääs;
 - b) kinnitus, mis saadetakse rikkumisest teavitavale isikule teate kättesaamise kohta seitsme päeva jooksul pärast teate kättesaamist;
 - c) sellise erapooletu isiku või üksuse määramine, kes on pädev võtma teadete suhtes järelmeetmeid ning kes võib olla sama isik või üksus, kes teateid vastu võtab ja kes suhtleb rikkumisest teavitava isikuga ning kes vajaduse korral küsib täiendavat teavet ja annab rikkumisest teavitavale isikule tagasisidet;
 - d) järelmeetmete võtmiseks määratud isiku või üksuse poolt, kellele on osutatud punktis c, hoolikalt võetavad järelmeetmed;
 - e) hoolikalt võetavad järelmeetmed anonüümse teavitamise kohta, kui need on liikmesriigi õiguses ette nähtud;

- f) mõistlik ajavahemik tagasiside andmiseks, mis ei ole pikem kui kolm kuud pärast teavitavale isikule teate kättesaamise kinnituse saatmist või, kui kinnitust ei saadatud, kolm kuud pärast teate esitamisele järgneva seitsmepäevase ajavahemiku lõppemist;
- g) selge ja lihtsalt kättesaadav teave tingimuste ja menetluste kohta, mida kohaldatakse, kui rikkumisest teavitatakse asutuseväliselt pädevaid asutusi vastavalt artiklile 10 ja, kui see on asjakohane, liidu institutsioone, organeid või asutusi.

2. Lõike 1 punktis a sätestatud kanalid peavad võimaldama teavitada kirjalikult, suuliselt või mõlemal viisil. Suuline teavitamine peab olema võimalik telefoni või muu häälsonumivahetuse süsteemi teel ning rikkumisest teavitava isiku taotluse korral mõistliku aja jooksul korraldatud füüsilisel kohtumisel.

III PEATÜKK

ASUTUSEVÄLINE TEAVITAMINE JA JÄRELMEETMED

Artikkel 10

Teavitamine asutuseväliste teavituskanalite kaudu

Ilma et see piiraks artikli 15 lõike 1 punkti b kohaldamist, annavad rikkumisest teavitavad isikud teavet rikkumiste kohta, kasutades artiklites 11 ja 12 osutatud kanaleid ja menetlusi, olles eelnevalt kasutanud asutusesisest teavituskanalit või teavitades rikkumisest kohe asutuseväliseid teavituskanaleid kasutades.

Artikkel 11

Asutuseväliste teavituskanalite loomise ja järelmeetmete võtmise kohustus

1. Liikmesriigid määravad teadete vastuvõtmiseks, tagasiside andmiseks ning järelmeetmete võtmiseks pädevad asutused ning annavad neile piisavad vahendid.
2. Liikmesriigid tagavad, et pädevad asutused:
 - a) loovad rikkumisteade vastuvõtmiseks ja käsitlemiseks sõltumatud ja eraldiseisvad asutusevälised teavituskanalid;
 - b) saadavad viivitamata ja hiljemalt seitsme päeva jooksul pärast teate kättesaamist kinnituse teate saamise kohta, välja arvatud juhul, kui rikkumisest teavitav isik on sõnaselgelt nõudnud vastupidist või kui pädeval asutusel on põhjust arvata, et teate kättesaamise kinnitamine seaks ohtu rikkumisest teavitava isiku identiteedi kaitse;
 - c) võtavad teadete suhtes hoolsalt järelmeetmeid;
 - d) annavad rikkumisest teavitavale isikule tagasisidet mõistliku ajavahemiku jooksul, mis ei ole pikem kui kolm kuud või põhjendatud juhtudel kuus kuud.
 - e) teavitavad rikkumisest teavitavat isikut teate alusel algatatud uurimise lõpptulemusest kooskõlas liikmesriigi õiguses sätestatud menetlustega;
 - f) edastavad õigeaegselt teates sisalduva teabe asjakohasel juhul edasiseks uurimiseks liidu pädevatele institutsioonidele, organitele või asutustele, kui see on ette nähtud liidu või liikmesriigi õiguse kohaselt.

3. Liikmesriigid võivad näha ette, et pädevad asutused võivad pärast asja nõuetekohast hindamist otsustada, et teavitatud rikkumine on selgelt väheoluline ega vaja vastavalt käesolevale direktiivile täiendavaid järelmeetmeid peale menetluse lõpetamise. See ei mõjuta muid kohustusi ega muid kohaldatavaid menetlusi teavitatud rikkumise käsitlemiseks või käesoleva direktiiviga ette nähtud kaitset seoses asutusesisese või asutusevälise teavitamisega. Sellisel juhul teavitavad pädevad asutused rikkumisest teavitatud isikut oma otsusest ja selle põhjustest.

4. Liikmesriigid võivad näha ette, et pädevad asutused võivad korduvate teadete kohta, mis ei sisalda rikkumiste kohta uut olulist teavet võrreldes varasemalt lõpuni menetletud teatega, teha otsuse lõpetada menetlus, välja arvatud juhul, kui uued õiguslikud või faktilised asjaolud õigustavad teistsuguste järelmeetmete võtmist. Sellisel juhul teavitavad pädevad asutused rikkumisest teavitatud isikut oma otsusest ja selle põhjustest.

5. Liikmesriigid võivad ette näha, et teadete suurearvulise laekumise korral võivad pädevad asutused menetleda esmajärjekorras teateid, mis on esitatud käesoleva direktiivi kohaldamisalasse kuuluvate tõsiste rikkumiste või oluliste sätete rikkumiste kohta, ilma et see piiraks lõike 2 punktis d sätestatud tähtaja kohaldamist.

6. Liikmesriigid tagavad, et asutus, kes on teate vastu võtnud, kuid kellel puudub pädevus teavitatud rikkumise menetlemiseks, edastab selle mõistliku aja jooksul turvalisel viisil pädevale asutusele ning et rikkumisest teavitavat isikut teavitatakse viivitamata sellisest edastamisest.

Artikkel 12

Nõuded asutusevälistele teavituskanalitele

1. Asutuseväliseid teavituskanaleid käsitatakse sõltumatute ja eraldiseisvatena, kui need vastavad kõikidele järgmistele kriteeriumidele:

- a) teavituskanalid on kavandatud ja loodud ning neid kasutatakse viisil, millega tagatakse teabe täielikkus, usaldusväärsus ja konfidentsiaalsus ning hoitakse ära pädeva asutuse volitamata töötajate juurdepääs;
- b) teavituskanalid võimaldavad püsivalt säilitada teavet kooskõlas artikliga 18, et oleks võimalik läbi viia edasist uurimist.

2. Asutusevälised teavituskanalid peavad võimaldama rikkumisest teavitada kirjalikult ja suuliselt. Suuliselt peab olema võimalik teavitada telefoni või muu häälsonumivahetuse süsteemi teel ning rikkumisest teavitava isiku taotluse korral mõistliku aja jooksul korraldatud füüsilisel kohtumisel.

3. Pädevad asutused tagavad, et kui teade saadakse muude kui lõigetes 1 ja 2 osutatud teavituskanalite kaudu või kui teate saavad muud kui teadete menetlemise eest vastutavad töötajad, on teate saanud töötajatel keelatud avalikustada teavet, mille alusel võib tuvastada rikkumisest teavitava isiku või puudutatud isiku, ning nad peavad teate edastama viivitamata ja muutmata kujul teadete menetlemise eest vastutavatele töötajatele.

4. Liikmesriigid tagavad, et pädevad asutused määravad töötajad, kes vastutavad teadete menetlemise ja eelkõige järgneva eest:

- a) huvitatud isikutele rikkumisest teavitamise menetluse kohta teabe andmine;
- b) teadete vastuvõtmine ja nende suhtes järelemeetmete võtmine;
- c) rikkumisest teavitava isikuga ühenduse hoidmine tagasiside andmise ja vajaduse korral täiendava teabe taotlemise eesmärgil.

5. Lõikes 4 osutatud töötajad peavad saama teadete menetlemiseks vajalikku koolitust.

Artikkel 13

Teadete vastuvõtmist ja nende suhtes võetavaid järelemeetmeid käsitlev teave

Liikmesriigid tagavad, et pädevad asutused avaldavad oma veebilehel hõlpsalt tuvastatavas ja juurdepääsetavas eraldi osas vähemalt järgmise teabe:

- a) tingimused, mille alusel on õigus saada käesoleva direktiivi kohast kaitset;
- b) artiklis 12 sätestatud asutuseväliste teavituskanalite kontaktandmed, eelkõige elektroonilised ja postiaadressid ning teavituskanalite telefoninumbrid koos märkega selle kohta, kas telefonikõne salvestatakse;
- c) rikkumisest teavitamise suhtes kohaldatavad menetlused, sealhulgas viis, kuidas pädev asutus võib nõuda, et rikkumisest teavitav isik selgitaks esitatud teavet või esitaks täiendavat teavet, tagasiside andmise ajavahemik ning tagasiside liik ja sisu;
- d) teadete suhtes kohaldatavad konfidentsiaalsusnõuded ja eelkõige teave isikuandmete töötlemise kohta kooskõlas käesoleva direktiivi artikliga 17, määruse (EL) 2016/679 artiklitega 5 ja 13, direktiivi (EL) 2016/680 artikliga 13 ja määruse (EL) 2018/1725 artikliga 15;

- e) teadete puhul võetavate järelmeetmete laad;
- f) õiguskaitsevahendid ja menetlused survemeetmete eest kaitsmiseks ning rikkumisest teavitamist kaaluvate isikute konfidentsiaalse nõustamise kättesaadavus;
- g) avaldus, milles selgitatakse selgelt tingimusi, mille alusel isikud, kes teavitavad rikkumisest pädevat asutuste, ei kannaks konfidentsiaalsuse rikkumise eest mingit vastutust vastavalt artikli 21 lõikele 2;
- h) asjakohasel juhul artikli 20 lõikes 3 ette nähtud teabekeskuse või ühe sõltumatu haldusasutuse kontaktandmed.

Artikkel 14

Menetluste läbivaatamine pädeva asutuse poolt

Liikmesriigid tagavad, et pädevad asutused vaatavad teadete vastuvõtmise ja nende suhtes järelmeetmete võtmise menetluse korrapäraselt ja vähemalt iga kolme aasta järel läbi. Menetluste läbivaatamisel võtavad pädevad asutused arvesse enda ja muude pädevate asutuste kogemusi ning kohandavad enda menetlusi nende vastavalt.

IV PEATÜKK

ÜLDSUSELE AVALIKUSTAMINE

Artikkel 15

Üldsusele avalikustamine

1. Üldsusele avalikustaval isikul on õigus saada käesoleva direktiivi kohast kaitset, kui täidetud on üks järgmistest tingimustest:
 - a) ta teavitas rikkumisest kõigepealt asutusesiseselt ja asutusevälisel või kohe asutusevälisel kooskõlas II ja III peatükiga, ent sellele teatele reageerimiseks ei võetud asjakohaseid meetmeid artikli 9 lõike 1 punktis f või artikli 11 lõike 2 punktis d osutatud ajavahemiku jooksul, või
 - b) tal oli põhjendatult alust arvata, et:
 - i) rikkumine võib kujutada vahetut või ilmset ohtu avalikule huvile, näiteks kui tegemist on hädaolukorraga või esineb pöördumatu kahju oht, või
 - ii) asutusevälise teavitamise korral esineb survemeetmete oht või on tõenäoline, et rikkumist ei käsitleta tulemuslikult, tulenevalt juhtumi konkreetsetest asjaoludest, näiteks sellest, et tõendeid võidakse varjata või hävitada või esineb asutuse ja rikkumise toimepanija vaheline kokkumäng või on asutus rikkumisega seotud.
2. Käesolevat artiklit ei kohaldata juhtudel, kui isik avalikustab ajakirjandusele otse teavet vastavalt siseriiklikele erisätetele, millega luuakse sõna- ja väljendusvabadusega seotud kaitsesüsteem.

V PEATÜKK

ASUTUSESISESE JA ASUTUSEVÄLISE TEAVITAMISE SUHTES KOHALDATAVAD SÄTTED

Artikkel 16

Konfidentsiaalsuskohustus

1. Liikmesriigid tagavad, et rikkumisest teavitava isiku identiteeti ei avalikustata ilma selle isiku sõnaselge nõusolekuta mitte kellelegi peale volitatud töötajate, kes on pädevad teateid vastu võtma või nende suhtes järelmeetmeid võtma. See kehtib ka muu teabe suhtes, mille alusel võib otseselt või kaudselt tuletada rikkumisest teavitava isiku identiteeti.
2. Erandina lõikes 1 sätestatust võib rikkumisest teavitava isiku identiteedi ja muu lõikes 1 osutatud teabe avalikustada üksnes juhul, kui see on liidu või liikmesriigi õiguses ette nähtud vajalik ja proportsionaalne kohustus seoses riigi ametiasutuste läbiviidavate uurimiste või kohtumenetlustega, sealhulgas selleks, et tagada puudutatud isiku kaitseõigus.

3. Avalikustamise suhtes kohaldatakse asjakohaseid kaitsemeetmeid vastavalt kohaldatavatele liidu ja liikmesriigi normidele. Eelkõige teavitatakse rikkumisest teavitavat isikut enne tema identiteedi avalikustamist, välja arvatud juhul, kui teavitamine seaks ohtu uurimise või kohtumenetluse. Rikkumisest teavitava isiku teavitamisel saadab pädev asutus talle kirjaliku selgituse, milles põhjendatakse asjaomaste konfidentsiaalsete andmete avalikustamist.

4. Liikmesriigid tagavad, et rikkumisteateid, sealhulgas ärisaladusi, ei kasuta pädevad asutused ega avalda ärisaladusi muudel eesmärkidel peale nende, mis on vajalikud nõuetekohaste järelemeetmete võtmiseks.

Artikkel 17

Isikuandmete töötlemine

Käesoleva direktiivi kohane isikuandmete töötlemine, sealhulgas isikuandmete vahetamine ja edastamine pädevate asutuste poolt, toimub kooskõlas määrusega (EL) 2016/679 ja direktiiviga (EL) 2016/680. Liidu institutsioonid, organid ja asutused peavad teavet vahetama või edastama kooskõlas määrusega (EL) 2018/1725.

Isikuandmeid, mis on konkreetse teate käsitlemiseks ilmselgelt ebaolulised, ei koguta, või kui neid juhuslikult koguti, kustutatakse need põhjendamatu viivitusega.

Artikkel 18

Teadete säilitamine

1. Liikmesriigid tagavad, et era- ja avaliku sektori juriidilised isikud ja pädevad asutused säilitavad kõik saadud teated kooskõlas artiklis 16 sätestatud konfidentsiaalsusnõuetega. Teateid ei säilitata kauem, kui see on vajalik ja proportsionaalne, et täita käesoleva direktiiviga kehtestatud nõudeid või muid liidu või liikmesriigi õiguse kohaselt kehtestatud nõudeid.

2. Kui rikkumisest teavitamiseks kasutatakse rikkumisest teavitava isiku nõusolekul salvestatavat telefoniliini või muud salvestatavat häälsõnumivahetuse süsteemi, on era- ja avaliku sektori juriidilistel isikutel ning pädevatel asutustel õigus säilitada suuline teade ühel järgmisel viisil:

- a) vestluse salvestis, mida säilitatakse püsival ja taasesitataval kujul, või
- b) vestluse täielik ja täpne ümberkirjutus, mille koostavad teadete menetlemise eest vastutavad töötajad.

Era- ja avaliku sektori juriidilised isikud ning pädevad asutused pakuvad rikkumisest teavitavale isikule võimalust telefonivestluse ümberkirjutust kontrollida ja parandada ning ümberkirjutusele alla kirjutades sellega nõustuda.

3. Kui rikkumisest teavitamiseks kasutatakse telefoniliini või muud häälsõnumivahetuse süsteemi, milles tehtavaid kõnesid ei salvestata, on era- ja avaliku sektori juriidilistel isikutel ning pädevatel asutustel õigus säilitada suuline teade vestluse täpse protokollina kirjalikult, mille koostavad teate menetlemise eest vastutavad töötajad. Eraõiguslikud ja avalikõiguslikud juriidilised isikud ning pädevad asutused pakuvad rikkumisest teavitavale isikule võimalust kõne protokollid kontrollida ja parandada ning protokollile alla kirjutades sellega nõustuda.

4. Kui isik palub kohtumist era- ja avaliku sektori juriidiliste isikute või pädevate asutuste töötajatega, et teavitada rikkumisest vastavalt artikli 9 lõikele 2 ja artikli 12 lõikele 2, tagavad era- ja avaliku sektori juriidilised isikud ning pädevad asutused rikkumisest teavitava isiku nõusolekul selle, et kohtumise kohta koostatakse täielik ja täpne protokoll, mida säilitatakse püsival ja taasesitataval kujul.

Era- ja avaliku sektori juriidilistel isikutel ning pädevatel asutustel on õigus säilitada kohtumise dokumente ühel järgmistest viisidest:

- a) vestluse salvestis, mida säilitatakse püsival ja taasesitataval kujul, või
- b) kohtumise täpne protokoll, mille koostavad teate menetlemise eest vastutavad töötajad.

Era- ja avaliku sektori juriidilised isikud ning pädevad asutused pakuvad rikkumisest teavitavale isikule võimalust kohtumise protokollid kontrollida ja parandada ning protokollile alla kirjutades sellega nõustuda.

VI PEATÜKK

KAITSEMEETMED

Artikkel 19

Survemeetmete rakendamise keeld

Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et keelata ükskõik millisel kujul rakendatavad survemeetmed artiklis 4 osutatud isikute vastu, sealhulgas survemeetmete rakendamise ähvardused ja katsed, eeskätt järgmisel kujul:

- a) töösuhte peatamine, vallandamine, ametist vabastamine või samaväärsed meetmed;
- b) madalamale ametikohale viimine või edutamise takistamine;
- c) tööülesannete üleandmine, töötamise koht muutmine, palga vähendamine, tööaja muutmine;
- d) koolitusel osalemise takistamine;
- e) tulemuslikkusele negatiivse hinnangu või negatiivse tööalase soovituskirja andmine;
- f) distsiplinaarmedme, noomituse või muu karistuse, sealhulgas rahalise karistuse määramine või rakendamine;
- g) sunni rakendamine, hirmutamine, ahistamine või tõrjumine;
- h) diskrimineerimine, ebasoodsasse olukorda seadmine või ebaõiglane kohtlemine;
- i) ajutise töölepingu tähtjatuks töölepinguks muutmata jätmise, kui töötajal oli tekkinud õiguspärane ootus, et talle pakutakse alalist töökohta;
- j) ajutise töölepingu pikendamata jätmise või ennetähtaegne lõpetamine;
- k) kahju tekitamine, sealhulgas isiku maine kahjustamine, eriti sotsiaalmeedias, või rahalise kahju põhjustamine, sealhulgas ärivõimaluste ja sissetulekute kaotamine;
- l) musta nimekirja kandmine sektorit või kogu tööstusharu hõlmava mitteametliku või ametliku kokkuleppe alusel, mis võib kaasa tuua selle, et isik ei leia tulevikus selles sektoris või tööstusharus tööd;
- m) kaupu või teenuseid käsitleva lepingu ennetähtaegne lõpetamine või tühistamine;
- n) litsentsi või loa tühistamine;
- o) psühhiaatri juurde või ravile saatmine.

Artikkel 20

Toetusmeetmed

1. Liikmesriigid tagavad, et artiklis 4 osutatud isikud saavad asjakohasel juhul kasutada toetusmeetmeid, eelkõige järgmist:

- a) laiaulatuslik ja sõltumatu teave ja nõuanded, mis on üldsusele lihtsalt ja tasuta kättesaadavad ning mis käsitlevad olemasolevaid menetlusi ja õiguskaitsevahendeid survemeetmete vastase kaitse kohta ning puudutatud isiku õigusi;
- b) pädevate asutuste tõhus abi asjaomases asutuses, mis on seotud kõnealuste isikute kaitsmisega survemeetmete eest, sealhulgas, kui see on siseriikliku õigusega ette nähtud, kinnitus selle kohta, et neil on õigus saada käesoleva direktiivi kohast kaitset, ning
- c) õigusabi kriminaal- ja piiriülestes tsiviilmenetlustes kooskõlas direktiiviga (EL) 2016/1919 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2008/52/EÜ⁽⁴⁸⁾ ning kooskõlas liikmesriigi õigusega õigusabi edasistes menetlustes ja õigusnõustamine või muu õigusabi.

⁽⁴⁸⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. mai 2008. aasta direktiiv 2008/52/EÜ, vahendusmenetluse teatavate aspektide kohta tsiviil- ja kaubandusajades (ELT L 136, 24.5.2008, lk 3).

2. Liikmesriigid võivad ette näha rikkumisest teavitavatele isikutele kohtumenetluse raames rahalise abi ja toetusmeetmed, sealhulgas psühholoogilise toetuse andmise.
3. Käesolevas artiklis osutatud toetusmeetmeid võib vastavalt vajadusele pakkuda kas teabekeskus või üks selgelt määratletud sõltumatu haldusasutus.

Artikkel 21

Survemeetmete eest kaitsmiseks võetavad meetmed

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et tagada artiklis 4 osutatud isikute kaitse survemeetmete eest. Selliste meetmete hulka kuuluvad eelkõige käesoleva artikli lõigetes 2–8 sätestatud meetmed.
2. Ilma et see piiraks artikli 3 lõigete 2 ja 3 kohaldamist, ei käsitata isikute puhul, kes kooskõlas käesoleva direktiiviga teavitavad rikkumisest või avalikustavad selle üldsusele, seda teabe avaldamisele kehtestatud ühegi piirangu rikkumisenä ning need isikud ei kannu kõnealuse teavitamise või üldsusele avalikustamisega seoses mingit vastutust, tingimusel et neil oli põhjendatult alust arvata, et teavitamine või sellise teabe üldsusele avalikustamine oli vajalik rikkumise paljastamiseks käesoleva direktiivi alusel.
3. Rikkumisest teavitavad isikud ei vastuta teavitatud või üldsusele avalikustatud teabe omandamise või sellele juurdepääsu saamise eest, kui selline omandamine või juurdepääsu saamine ei kujutanud endast eraldiseisvat kuritegu. Kui teabe omandamine või sellele juurdepääsu saamine on eraldiseisev kuritegu, on kriminaalvastutus jätkuvalt reguleeritud kohaldatava liikmesriigi õigusega.
4. Rikkumisest teavitavate isikute võimalik muu vastutus, mis tuleneb tegevusest või tegevusetusest, mis ei ole seotud teavitamise või üldsusele avalikustamisega või mis ei ole vajalik käesoleva direktiivi alusel rikkumise paljastamiseks, on jätkuvalt reguleeritud kohaldatava liidu või liikmesriigi õigusega.
5. Rikkumisest teavitavale isikule tekkinud kahju menetlemisel kohtus või muus asutuses ning tingimusel, et rikkumisest teavitav isik tõendab, et ta teavitas rikkumisest või avalikustas selle üldsusele ning kandis kahju, eeldatakse, et talle põhjustatud kahju oli kättemaks rikkumisest teavitamise või üldsusele avalikustamise eest. Sellisel juhul lasub kahju tekitanud meetme võtnud isikul kohustus tõendada, et meetme võtmine oli põhjendatud.
6. Artiklis 4 osutatud isikutel peab olema võimalik kasutada vajaduse korral survemeetmetevastaseid kaitsemeetmeid, sealhulgas liikmesriigi õigusest tulenevaid kohaseid ajutisi meetmeid, mida kohaldatakse kuni kohtumenetluses otsuse tegemiseni.
7. Kohtumenetlustes, sealhulgas laimu, autoriõiguse rikkumise, ärisaladuste rikkumise, andmekaitsenormide rikkumise, ärisaladuse avalikustamise või eraõiguse, avaliku õiguse või kollektiivse tööõiguse alusel taotletava hüvitisega seotud menetlustes ei ole artiklis 4 osutatud isikud vastutavad ühegi rikkumisest teavitamise või üldsusele avalikustamise eest, mis on tehtud kooskõlas käesoleva direktiiviga. Kõnealustel isikutel on õigus tugineda hagi rahuldamata jätmise taotlemisel sellele rikkumisest teavitamisele või üldsusele avalikustamisele, tingimusel et neil oli põhjendatult alust arvata, et teavitamine või üldsusele avalikustamine oli vajalik rikkumise paljastamiseks käesoleva direktiivi alusel.

Kui isik teavitab käesoleva direktiivi kohaldamisalasse kuuluvatest rikkumistest või avalikustab nende kohta teabe ja selline teave hõlmab ärisaladusi, ning kui see isik vastab käesoleva direktiivi tingimustele, käsitatakse sellist teavitamist või üldsusele avalikustamist seaduslikuna direktiivi (EL) 2016/943 artikli 3 lõike 2 tingimuste alusel.

8. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et tagada artiklis 4 osutatud isikutele õiguskaitsevahendite olemasolu ja kantud kahju täielik hüvitamine kooskõlas liikmesriigi õigusega.

Artikkel 22

Puudutatud isikute kaitsemeetmed

1. Liikmesriigid tagavad kooskõlas hartaga, et puudutatud isikud saavad täielikult kasutada õigust tõhusatele õiguskaitsevahenditele ja õiglasele kohtupidamisele, süütuse presumptsiooni ja kaitseõigusi, sealhulgas õigust ärakuulamisele ja õigust tutvuda ennast puudutavate andmetega.
2. Pädevad asutused tagavad kooskõlas liikmesriigi õigusega, et puudutatud isikute identiteet on kaitstud kuni rikkumisest teavitamise või üldsusele avalikustamise tõttu alustatud uurimise lõpuni.

3. Rikkumisest teavitanud isikute identiteedi kaitset käsitlevaid norme, mis on sätestatud artiklites 12, 17 ja 18, kohaldatakse ka puudutatud isikute identiteedi kaitsmiseks.

Artikkel 23

Karistused

1. Liikmesriigid näevad ette tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad karistused, mida kohaldatakse füüsiliste ja juriidiliste isikute suhtes, kes:

- a) takistavad või üritavad takistada rikkumisest teavitamist;
- b) kohaldavad survemeetmeid artiklis 4 osutatud isikute suhtes;
- c) algatavad artiklis 4 osutatud isikute vastu pahatahtlikke menetlusi;
- d) rikuvad rikkumisest teavitavate isikute identiteedi konfidentsiaalsena hoidmise kohustust, millele on osutatud artiklis 16.

2. Liikmesriigid kehtestavad tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad karistused, mida kohaldatakse isikute suhtes, kelle puhul on kindlaks tehtud, et nad teadlikult esitasid valeteadteid või avalikustasid üldsusele ebaõiget teavet. Liikmesriigid näevad ette ka meetmed sellisest teavitamisest või üldsusele avalikustamisest tuleneva kahju hüvitamiseks kooskõlas liikmesriigi õigusega.

Artikkel 24

Õiguste ja õiguskaitsevahendite tühistamise keeld

Liikmesriigid tagavad, et käesoleva direktiivi alusel ette nähtud õigusi ja õiguskaitsevahendeid ei saa tühistada ega piirata ühegi kokkuleppe, poliitika, töösuhte vormi või tingimusega, sealhulgas vaidluse eel sõlmitud vaidluste kohtuvälise lahendamise kokkuleppega.

VII PEATÜKK

LÕPPSÄTTED

Artikkel 25

Soodsam kohtlemine ja kaitsetaseme säilitamine

1. Liikmesriigid võivad kehtestada või säilitada sätteid, mis on rikkumisest teavitavate isikute õiguste seisukohast soodsamad kui käesoleva direktiivi sätted, ilma et see piiraks artikli 22 ja artikli 23 lõike 2 kohaldamist.
2. Käesoleva direktiivi rakendamine ei õigusta mingil juhul selle kaitsetaseme vähendamist, mis käesoleva direktiiviga hõlmatud valdkondades oli liikmesriikides juba varem olemas.

Artikkel 26

Ülevõtmine ja ülemineku periood

1. Liikmesriigid jõustavad käesoleva direktiivi järgimiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid hiljemalt 17. detsembriks 2021.
2. Erandina lõikest 1 jõustavad liikmesriigid õigus- ja haldusnormid, mis on vajalikud, et järgida artikli 8 lõikes 3 sätestatud asutusesisese teavituskanali loomise kohustust erasektori juriidiliste isikute puhul, kellel on 50–249 töötajat, hiljemalt 17. detsembriks 2023.
3. Kui liikmesriigid võtavad vastu lõigetes 1 ja 2 osutatud normid, lisavad nad nende ametlikul avaldamisel nendesse või nende juurde viite käesolevale direktiivile. Sellise viitamise viisi näevad ette liikmesriigid. Nad edastavad kõnealuste normide teksti viivitamata komisjonile.

Artikkel 27

Aruandlus, hindamine ja läbivaatamine

1. Liikmesriigid edastavad komisjonile kogu asjakohase teabe seoses käesoleva direktiivi rakendamise ja kohaldamisega. Esitatud teabe alusel esitab komisjon hiljemalt 17. detsembriks 2023 Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande käesoleva direktiivi rakendamise ja kohaldamise kohta.

2. Ilma et see piiraks muudes liidu õigusaktides sätestatud aruandluskohustusi, esitavad liikmesriigid komisjonile igal aastal III peatükis osutatud rikkumisest teavitamiste kohta järgmised statistilised andmed, eelistatavalt kokkuvõtlikul kujul, kui need on asjaomases liikmesriigis kesktasandil kättesaadavad:

- a) pädevate asutuste saadud teadete arv,
- b) selliste teadete tulemusel algatatud uurimiste ja menetluste arv ning nende tulemused ja
- c) kui see on kindlaks tehtud, hinnanguline rahaline kahju ning teavitatud rikkumistega seotud uurimiste ja menetluste tulemusel sisse nõutud summad.

3. Võttes arvesse lõike 1 kohaselt esitatud aruannet ja lõike 2 kohaselt esitatud liikmesriikide statistikat, esitab komisjon Euroopa Parlamendile ja nõukogule hiljemalt 17. detsembriks 2025 aruande, milles hinnatakse käesolevat direktiivi ülevõtvate siseriiklike õigusnormide mõju. Aruandes hinnatakse käesoleva direktiivi toimimist ja kaalutakse vajadust täiendavate meetmete, sealhulgas asjakohasel juhul selliste muudatuste järele, mille eesmärk on laiendada käesoleva direktiivi kohaldamisala muudele liidu õigusaktidele või valdkondadele, eeskätt selleks, et parandada töökeskkonda töötajate tervise ja ohutuse kaitseks ning töötingimusi.

Lisaks esimeses lõigus osutatud hindamisele hinnatakse aruandes, kuidas on liikmesriigid kasutanud olemasolevaid koostöömehhanisme osana oma kohustustest võtta järelmeetmeid rikkumisteadete kohta, mis kuuluvad käesoleva direktiivi kohaldamisalasse, ning üldisemalt, kuidas nad teevad koostööd piiriülese mõõtmega rikkumiste korral.

4. Komisjon avalikustab lõigetes 1 ja 3 osutatud aruanded ning teeb need lihtsalt kättesaadavaks.

Artikkel 28

Jõustumine

Käesolev direktiiv jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Artikkel 29

Adressaadid

Käesolev direktiiv on adresseeritud liikmesriikidele.

Strasbourg, 23. oktoober 2019

Euroopa Parlamendi nimel

president

D. M. SASSOLI

Nõukogu nimel

eesistuja

T. TUPPURAINEN

LISA

I Osa

A. Artikli 2 lõike 1 punkti a alapunkt i – riigihanked

1. Riigihangete korraldamise ning kontsessioonilepingute ja lepingute sõlmimise kord kaitse- ja julgeoleku valdkonnas ning lepingute sõlmimise kord vee-, energeetika-, transpordi- ja postiteenuste sektoris tegutsevate üksustega ning muud lepingud, nagu on sätestatud järgmistes õigusaktides:
 - i) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. veebruari 2014. aasta direktiiv 2014/23/EL kontsessioonilepingute sõlmimise kohta (ELT L 94, 28.3.2014, lk 1);
 - ii) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. veebruari 2014. aasta direktiiv 2014/24/EL riigihangete kohta ja direktiivi 2004/18/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT L 94, 28.3.2014, lk 65);
 - iii) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. veebruari 2014. aasta direktiiv 2014/25/EL, milles käsitletakse vee-, energeetika-, transpordi- ja postiteenuste sektoris tegutsevate üksuste riigihankeid ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2004/17/EÜ (ELT L 94, 28.3.2014, lk 243);
 - iv) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta direktiiv 2009/81/EÜ, millega kooskõlastatakse teatavate kaitse- ja julgeolekuvaldkonnas ostjate poolt sõlmitavate ehitustööde ning asjade ja teenuste riigihankelepingute sõlmimise kord ja muudetakse direktiive 2004/17/EÜ ja 2004/18/EÜ (ELT L 216, 20.8.2009, lk 76).
2. Järgmistes õigusaktides reguleeritud läbivaatamise kord:
 - i) nõukogu 25. veebruari 1992. aasta direktiiv 92/13/EMÜ veevarustus-, energeetika-, transpordi- ja telekommunikatsioonisektoris tegutsevate üksuste hankemenetlusi käsitlevate ühenduse eeskirjade kohaldamisega seotud õigusnormide kooskõlastamise kohta (EÜT L 76, 23.3.1992, lk 14);
 - ii) nõukogu 21. detsembri 1989. aasta direktiiv 89/665/EMÜ riiklike tarne- ja ehitustöölepingute sõlmimise läbivaatamise korra kohaldamisega seotud õigus- ja haldusnormide kooskõlastamise kohta (EÜT L 395, 30.12.1989, lk 33).

B. Artikli 2 lõike 1 punkti a alapunkt ii – finantsteenused, -tooted ja -turud ning rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamine:

Õigusnormid, millega kehtestatakse õigus- ja järelevalveraamistik ning tarbijate ja investorite kaitse liidu finantsteenuste ja kapitaliturgudel, panganduse, krediidi, investeerimise, kindlustuse ja edasikindlustuse, tööandja- ja personaalsete pensionide, väärtpaberite, investeerimisfondide, makseteenuste ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta direktiivi 2013/36/EL (mis käsitleb krediitiasutuste tegevuse alustamise tingimusi ning krediitiasutuste ja investeerimisühingute usaldatavusnõuete täitmise järelevalvet, millega muudetakse direktiivi 2002/87/EÜ ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiivid 2006/48/EÜ ja 2006/49/EÜ (ELT L 176, 27.6.2013, lk 338)) I lisas loetletud tegevuste valdkonnas, nagu on sätestatud järgmistes õigusaktides:

- i) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. septembri 2009. aasta direktiiv 2009/110/EÜ, mis käsitleb e-raha asutuste asutamist ja tegevust ning usaldatavusnormatiivide täitmise järelevalvet ning millega muudetakse direktiive 2005/60/EÜ ja 2006/48/EÜ ning tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2000/46/EÜ (ELT L 267, 10.10.2009, lk 7);
- ii) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 8. juuni 2011. aasta direktiiv 2011/61/EL alternatiivsete investeerimisfondide valitsejate kohta, millega muudetakse direktiive 2003/41/EÜ ja 2009/65/EÜ ning määruseid (EÜ) nr 1060/2009 ja (EL) nr 1095/2010 (ELT L 174, 1.7.2011, lk 1);
- iii) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. märtsi 2012. aasta määrus (EL) nr 236/2012 lühikeseks müügi ja krediidiriski vahetustehingute teatavate aspektide kohta (ELT L 86, 24.3.2012, lk 1);
- iv) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. aprilli 2013. aasta määrus (EL) nr 345/2013 Euroopa riskikapitalifondide kohta (ELT L 115, 25.4.2013, lk 1);

- v) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. aprilli 2013. aasta määrus (EL) nr 346/2013 Euroopa sotsiaalettevõtlusfondide kohta (ELT L 115, 25.4.2013, lk 18);
- vi) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. veebruari 2014. aasta direktiiv 2014/17/EL elamukinnisvaraga seotud tarbijakrediidilepingute kohta ning millega muudetakse direktiive 2008/48/EÜ ja 2013/36/EL ja määrust (EL) nr 1093/2010 (ELT L 60, 28.2.2014, lk 34);
- vii) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. aprilli 2014. aasta määrus (EL) nr 537/2014, mis käsitleb avaliku huvi üksuste kohustusliku auditi erinõudeid ning millega tunnistatakse kehtetuks komisjoni otsus 2005/909/EÜ (ELT L 158, 27.5.2014, lk 77);
- viii) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. mai 2014. aasta määrus (EL) nr 600/2014 finantsinstrumentide turgede kohta ning millega muudetakse määrust (EL) nr 648/2012 (ELT L 173, 12.6.2014, lk 84);
- ix) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. novembri 2015. aasta direktiiv (EL) 2015/2366 makseteenuste kohta siseturul, direktiivide 2002/65/EÜ, 2009/110/EÜ ning 2013/36/EL ja määruse (EL) nr 1093/2010 muutmise ning direktiivi 2007/64/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT L 337, 23.12.2015, lk 35);
- x) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. aprilli 2004. aasta direktiiv 2004/25/EÜ ülevõtmispakkumiste kohta (ELT L 142, 30.4.2004, lk 12);
- xi) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. juuli 2007. aasta direktiiv 2007/36/EÜ noteeritud äriühingute aktsionäride teatavate õiguste kasutamise kohta (ELT L 184, 14.7.2007, lk 17);
- xii) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. detsembri 2004. aasta direktiiv 2004/109/EÜ läbipaistvuse nõuete ühtlustamise kohta teabele, mis kuulub avaldamisele emitentide kohta, kelle väärtpaberid on lubatud reguleeritud turul kauplemisele, ning millega muudetakse direktiivi 2001/34/EÜ (ELT L 390, 31.12.2004, lk 38);
- xiii) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. juuli 2012. aasta määrus (EL) nr 648/2012 börsiväliste tuletisinstrumentide, kesksete vastaspoolte ja kauplemisteabehoidlate kohta (ELT L 201, 27.7.2012, lk 1);
- xiv) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 8. juuni 2016. aasta määrus (EL) 2016/1011, mis käsitleb indekseid, mida kasutatakse võrdlusalusena finantsinstrumentide ja -lepingute puhul või investeerimisfondide tootluse mõõtmiseks, ning millega muudetakse direktiive 2008/48/EÜ ja 2014/17/EL ning määrust (EL) nr 596/2014 (ELT L 171, 29.6.2016, lk 1);
- xv) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. novembri 2009. aasta direktiiv 2009/138/EÜ kindlustus- ja edasikindlustustegevuse alustamise ja jätkamise kohta (Solvatus II) (ELT L 335, 17.12.2009, lk 1);
- xvi) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. mai 2014. aasta direktiiv 2014/59/EL, millega luuakse krediidasutuste ja investeerimisühingute finantsseisundi taastamise ja kriisilahenduse õigusraamistik ning muudetakse nõukogu direktiivi 82/891/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 2001/24/EÜ, 2002/47/EÜ, 2004/25/EÜ, 2005/56/EÜ, 2007/36/EÜ, 2011/35/EL, 2012/30/EL ja 2013/36/EL ning määruseid (EL) nr 1093/2010 ja (EL) nr 648/2012 (ELT L 173, 12.6.2014, lk 190);
- xvii) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 2002. aasta direktiiv 2002/87/EÜ, milles käsitletakse finantskonglomeraati kuuluvate krediidasutuste, kindlustusseltside ja investeerimisühingute täiendavat järelevalvet ning millega muudetakse nõukogu direktiive 73/239/EMÜ, 79/267/EMÜ, 92/49/EMÜ, 92/96/EMÜ, 93/6/EMÜ ja 93/22/EMÜ ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 98/78/EÜ ja 2000/12/EÜ (ELT L 35, 11.2.2003, lk 1);
- xviii) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. aprilli 2014. aasta direktiiv 2014/49/EL hoiuste tagamise skeemide kohta (ELT L 173, 12.6.2014, lk 149);
- xix) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 3. märtsi 1997. aasta direktiiv 97/9/EÜ investeringute tagamise skeemide kohta (EÜT L 84, 26.3.1997, lk 22);
- xx) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta määrus (EL) nr 575/2013 krediidasutuste ja investeerimisühingute suhtes kohaldatavate usaldatavusnõuete kohta ja määruse (EL) nr 648/2012 muutmise kohta (ELT L 176, 27.6.2013, lk 1).

C. Artikli 2 lõike 1 punkti a alapunkt iii – tooteohutus ja nõuete täitmine:

1. Liidu turule lastud toodete üldised ohutus- ja vastavusnõuded, mis on määratletud ja reguleeritud järgmiste õigusaktidega:
 - i) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 3. detsembri 2001. aasta direktiiv 2001/95/EÜ üldise tooteohutuse kohta (EÜT L 11, 15.1.2002, lk 4);
 - ii) Euroopa Liidu ja nõukogu 20. juuni 2019. aasta määruse (EL) 2019/1020 (turujärelevalve ja toodete vastavuse kohta ning millega muudetakse direktiivi 2004/42/EÜ ja määruseid (EÜ) nr 765/2008 ja (EL) nr 305/2011 (ELT L 169, 25.6.2019, lk 1)) I ja II lisas loetletud liidu ühtlustamisõigusaktid, sealhulgas toodete märgistamisnõuded, mis käsitlevad muid tooteid kui toitu, sööta, inimtervishoius kasutatavaid ja veterinaaravimeid, elusaid taimi ja loomi ning inimestelt, taimedelt ja loomadelt pärit tooteid, mis on vahetult seotud nende tulevase paljunemisega;
 - iii) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. septembri 2007. aasta direktiiv 2007/46/EÜ, millega kehtestatakse raamistik mootorsõidukite ja nende haagiste ning selliste sõidukite jaoks mõeldud süsteemide, osade ja eraldi seadmetike kinnituse kohta (raamdirektiiv) (ELT L 263, 9.10.2007, lk 1).
2. Tundlike ja ohtlike toodete turustamine ja kasutamine, nagu on sätestatud järgmistes õigusaktides:
 - i) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. mai 2009. aasta direktiiv 2009/43/EÜ kaitseotstarbeliste toodete ühenduse-sisese veo tingimuste lihtsustamise kohta (ELT L 146, 10.6.2009, lk 1);
 - ii) nõukogu 18. juuni 1991. aasta direktiiv 91/477/EMÜ relvade omandamise ja valduse kontrolli kohta (EÜT L 256, 13.9.1991, lk 51);
 - iii) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. jaanuari 2013. aasta määrus (EL) nr 98/2013 lõhkeainete lähteainete turustamise ja kasutamise kohta (ELT L 39, 9.2.2013, lk 1).

D. Artikli 2 lõike 1 punkti a alapunkt iv – transpordiohutus:

1. Raudteesektori ohutusnõuded, mis on kehtestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. mai 2016. aasta direktiiviga (EL) 2016/798 raudteeohutuse kohta (ELT L 138, 26.5.2016, lk 102).
2. Lennundussektori ohutusnõuded, mis on kehtestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. oktoobri 2010. aasta määrusega (EL) nr 996/2010 tsiviillennunduses toimuvate lennuõnnetuste ja intsidentide uurimise ja ennetamise kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 94/56/EÜ (ELT L 295, 12.11.2010, lk 35).
3. Autoveosektori ohutusnõuded vastavalt järgmistele õigusaktidele:
 - i) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. novembri 2008. aasta direktiiv 2008/96/EÜ maanteed infrastruktuuri ohutuse korraldamise kohta (ELT L 319, 29.11.2008, lk 59);
 - ii) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiiv 2004/54/EÜ tunnelite miinimumohutusnõuete kohta üleeuroopalises teedevõrgus (ELT L 167, 30.4.2004, lk 39);
 - iii) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. oktoobri 2009. aasta määrus (EÜ) nr 1071/2009, millega kehtestatakse ühiseeskirjad autoveo-ettevõtja tegevusalal tegutsemise tingimuste kohta ja tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 96/26/EÜ (ELT L 300, 14.11.2009, lk 51).
4. Meretranspordisektori ohutusnõuded vastavalt järgmistele õigusaktidele:
 - i) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. aprilli 2009. aasta määrus (EÜ) nr 391/2009 laevade kontrollimise ja ülevaatusega tegelevate organisatsioonide ühiste eeskirjade ja standardite kohta (ELT L 131, 28.5.2009, lk 11);
 - ii) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. aprilli 2009. aasta määrus (EÜ) nr 392/2009 reisijate meritsi vedajate vastutuse kohta õnnetusjuhtumite korral (ELT L 131, 28.5.2009, lk 24);
 - iii) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. juuli 2014. aasta direktiiv 2014/90/EL, milles käsitletakse laevavarustust ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 96/98/EÜ (ELT L 257, 28.8.2014, lk 146);

- iv) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. aprilli 2009. aasta direktiiv 2009/18/EÜ, millega kehtestatakse meretranspordi sektoris toimunud õnnetusjuhtumite juurdluse põhimõtted ning muudetakse nõukogu direktiivi 1999/35/EÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2002/59/EÜ (ELT L 131, 28.5.2009, lk 114);
 - v) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. novembri 2008. aasta direktiiv 2008/106/EÜ meremeeste väljaõppe miinimumtaseme kohta (ELT L 323, 3.12.2008, lk 33);
 - vi) nõukogu 18. juuni 1998. aasta direktiiv 98/41/EÜ ühenduse liikmesriikide sadamatesse või sadamatest liiklevate reisilaevade pardal olevate isikute registreerimise kohta (EÜT L 188, 2.7.1998, lk 35);
 - vii) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. detsembri 2001. aasta direktiiv 2001/96/EÜ, millega kehtestatakse puistlastilaevade ohutu lastimise ja lossimise ühtlustatud nõuded ja protseduurid, (EÜT L 13, 16.1.2002, lk 9).
5. Ohutusnõuded vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. septembri 2008. aasta direktiivile 2008/68/EÜ ohtlike kaupade siseveo kohta (ELT L 260, 30.9.2008, lk 13).
- E. Artikli 2 lõike 1 punkti a alapunkt v – keskkonnakaitse:
- 1. Keskkonnavastased kuriteod vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. novembri 2008. aasta direktiivile 2008/99/EÜ keskkonna kaitsmise kohta kriminaalõiguse kaudu (ELT L 328, 6.12.2008, lk 28), samuti ebaseaduslik tegevus, mis rikub direktiivi 2008/99/EÜ lisades loetletud õigusakte.
 - 2. Keskkonda ja kliimat käsitlevad õigusnormid, nagu on sätestatud järgmistes õigusaktides:
 - i) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. oktoobri 2003. aasta direktiiv 2003/87/EÜ, millega luuakse ühenduses kasvuhoonegaaside saastekvootidega kauplemise süsteem ja muudetakse nõukogu direktiivi 96/61/EÜ (ELT L 275, 25.10.2003, lk 32);
 - ii) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. aprilli 2009. aasta direktiiv 2009/28/EÜ taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta ning direktiivide 2001/77/EÜ ja 2003/30/EÜ muutmise ja hili-sema kehtetuks tunnistamise kohta (ELT L 140, 5.6.2009, lk 16);
 - iii) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2012. aasta direktiiv 2012/27/EL, milles käsitletakse energiatõhusust, muudetakse direktiive 2009/125/EÜ ja 2010/30/EL ning tunnistatakse kehtetuks direktiivid 2004/8/EÜ ja 2006/32/EÜ (ELT L 315, 14.11.2012, lk 1);
 - iv) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. mai 2013. aasta määrus (EL) nr 525/2013 kasvuhoonegaaside heite seire- ja aruandlusmehhanismi ning kliimamuutusi käsitleva muu olulise siseriikliku ja liidu teabe esitamise kohta ning otsuse nr 280/2004/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT L 165, 18.6.2013, lk 13);
 - v) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta direktiiv (EL) 2018/2001 taastuvatest energiaallika-test toodetud energia kasutamise edendamise kohta (ELT L 328, 21.12.2018, lk 82).
 - 3. Kestlikku arengut ja jäätmeäitlust käsitlevad õigusnormid, nagu on sätestatud järgmistes õigusaktides:
 - i) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. novembri 2008. aasta direktiiv 2008/98/EÜ, mis käsitleb jäätmeid ja millega tunnistatakse kehtetuks teatud direktiivid (ELT L 312, 22.11.2008, lk 3);
 - ii) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. novembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1257/2013 laevade ringlussevõtu kohta ning määruse (EÜ) nr 1013/2006 ja direktiivi 2009/16/EÜ muutmise kohta (ELT L 330, 10.12.2013, lk 1);
 - iii) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. juuli 2012. aasta määrus (EL) nr 649/2012 ohtlike kemikaalide ekspordi ja impordi kohta (ELT L 201, 27.7.2012, lk 60).

4. Mere-, õhu- ja mürareostust käsitlevad õigusnormid, nagu on sätestatud järgmistes õigusaktides:
- i) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. detsembri 1999. aasta direktiiv 1999/94/EÜ, milles käsitletakse kütuse-säästuga ja süsinikdioksiidi heitmetega seotud andmete tarbijale kättesaadavust uute sõiduautode turustamisel (EÜT L 12, 18.1.2000, lk 16);
 - ii) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2001. aasta direktiiv 2001/81/EÜ teatavate õhusaasteainete siseriiklike ülemmäärade kohta (EÜT L 309, 27.11.2001, lk 22);
 - iii) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. juuni 2002. aasta direktiiv 2002/49/EÜ, mis on seotud keskkonnamüra hindamise ja kontrollimisega (EÜT L 189, 18.7.2002, lk 12);
 - iv) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. aprilli 2003. aasta määrus (EÜ) nr 782/2003 tinaorgaaniliste ühendite keelamise kohta laevadel (ELT L 115, 9.5.2003, lk 1);
 - v) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. aprilli 2004. aasta direktiiv 2004/35/EÜ keskkonnavastutusest keskkonnakahjustuste ärahoidmise ja parandamise kohta (ELT L 143, 30.4.2004, lk 56);
 - vi) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. septembri 2005. aasta direktiiv 2005/35/EÜ, mis käsitleb laevade põhjustatud merereostust ning karistuste kehtestamist merereostusega seotud rikkumiste eest (ELT L 255, 30.9.2005, lk 11);
 - vii) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. jaanuari 2006. aasta määrus (EÜ) nr 166/2006, mis käsitleb Euroopa saasteainete heite- ja ülekanderegistri loomist ning millega muudetakse nõukogu direktiive 91/689/EMÜ ja 96/61/EÜ (ELT L 33, 4.2.2006, lk 1);
 - viii) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. aprilli 2009. aasta direktiiv 2009/33/EÜ keskkonnasõbralike ja energia-tõhusate maanteeõidukite edendamise kohta (ELT L 120, 15.5.2009, lk 5);
 - ix) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. aprilli 2009. aasta määrus (EÜ) nr 443/2009, millega kehtestatakse uute sõiduautode heitenormid väikesõidukite süsinikdioksiidihite vähendamist käsitleva ühenduse tervikliku lähenemisviisi raames (ELT L 140, 5.6.2009, lk 1);
 - x) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. septembri 2009. aasta määrus (EÜ) nr 1005/2009 osoonikihti kahandavate ainete kohta (ELT L 286, 31.10.2009, lk 1);
 - xi) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. oktoobri 2009. aasta direktiiv 2009/126/EÜ mootorsõidukite tankimisel teenindusjaamades eralduvate bensiiniaurude regenereerimise II etapi kohta (ELT L 285, 31.10.2009, lk 36);
 - xii) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. mai 2011. aasta määrus (EL) nr 510/2011, millega kehtestatakse uute väikeste tarbesõidukite heitenormid, lähtudes väikesõidukite CO₂-heite vähendamist käsitlevast liidu terviklikust lähenemisviisist (ELT L 145, 31.5.2011, lk 1);
 - xiii) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. oktoobri 2014. aasta direktiiv 2014/94/EL alternatiivkütuste taristu kasutuselevõtu kohta (ELT L 307, 28.10.2014, lk 1);
 - xiv) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2015. aasta määrus (EL) 2015/757, mis käsitleb meretranspordist pärit süsinikdioksiidi heitkoguste seiret, aruandlust ja kontrolli ning millega muudetakse direktiivi 2009/16/EÜ (ELT L 123, 19.5.2015, lk 55);
 - xv) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. novembri 2015. aasta direktiiv (EL) 2015/2193 keskmise võimsusega põletusseadmetest õhku eralduvate teatavate saasteainete heite piiramise kohta (ELT L 313, 28.11.2015, lk 1).
5. Vee ja pinnase kaitset ja majandamist käsitlevad õigusnormid, nagu on sätestatud järgmistes õigusaktides:
- i) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2007. aasta direktiiv 2007/60/EÜ üleujutusrisi hindamise ja maandamise kohta (ELT L 288, 6.11.2007, lk 27);
 - ii) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 2008. aasta direktiiv 2008/105/EÜ, mis käsitleb keskkonnakvaliteedi standardeid veepoliitika valdkonnas ning millega muudetakse nõukogu direktiive 82/176/EMÜ, 83/513/EMÜ, 84/156/EMÜ, 84/491/EMÜ, 86/280/EMÜ ja tunnistatakse need seejärel kehtetuks ning muudetakse direktiivi 2000/60/EÜ (ELT L 348, 24.12.2008, lk 84);

- iii) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. detsembri 2011. aasta direktiiv 2011/92/EL teatavate riiklike ja eraprojektide keskkonnamõju hindamise kohta, (ELT L 26, 28.1.2012, lk 1).
6. Looduse ja elurikkuse kaitset käsitlevad õigusnormid, nagu on sätestatud järgmistes õigusaktides:
- i) nõukogu 27. septembri 2001. aasta määrus (EÜ) nr 1936/2001, milles sätestatakse teatavate siirdekalavarude püügi suhtes kohaldatavad kontrollimeetmed (EÜT L 263, 3.10.2001, lk 1);
 - ii) nõukogu 26. aprilli 2004. aasta määrus (EÜ) nr 812/2004, millega sätestatakse meetmed vaalaliste juhusliku püügi kohta püügipiirkondades, ja muudetakse määrust (EÜ) nr 88/98 (ELT L 150, 30.4.2004, lk 12);
 - iii) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. septembri 2009. aasta määrus (EÜ) nr 1007/2009 hülgetoodetega kauplemise kohta (ELT L 286, 31.10.2009, lk 36);
 - iv) nõukogu 15. juuli 2008. aasta määrus (EÜ) nr 734/2008, milles käsitletakse ohualdiste avamere ökosüsteemide kaitset põhjapüügivahendite kahjuliku mõju eest (ELT L 201, 30.7.2008, lk 8);
 - v) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. novembri 2009. aasta direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT L 20, 26.1.2010, lk 7);
 - vi) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. oktoobri 2010. aasta määrus (EL) nr 995/2010, milles sätestatakse puitu ja puittooteid turule laskvate ettevõtjate kohustused (ELT L 295, 12.11.2010, lk 23);
 - vii) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. oktoobri 2014. aasta määrus (EL) nr 1143/2014 looduslikku tasakaalu ohustavate võõrliikide sissetoomise ja levimise ennetamise ja ohjamise kohta (ELT L 317, 4.11.2014, lk 35).
7. Kemikaale käsitlevad õigusnormid, nagu on sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. detsembri 2006. aasta määruses (EÜ) nr 1907/2006, mis käsitleb kemikaalide registreerimist, hindamist, autoriseerimist ja piiramist (REACH) ja millega asutatakse Euroopa Kemikaaliamet ning muudetakse direktiivi 1999/45/EÜ ja tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EMÜ) nr 793/93, komisjoni määrus (EÜ) nr 1488/94 ning samuti nõukogu direktiiv 76/769/EMÜ ja komisjoni direktiivid 91/155/EMÜ, 93/67/EMÜ, 93/105/EÜ ja 2000/21/EÜ (ELT L 396, 30.12.2006, lk 1).
8. Mahepõllumajanduslike tooteid käsitlevad õigusnormid, nagu on sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. mai 2018. aasta määruses (EL) 2018/848, mis käsitleb mahepõllumajanduslikku tootmist ja mahepõllumajanduslike toodete märgistamist ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 834/2007 (ELT L 150, 14.6.2018, lk 1).
- F. Artikli 2 lõike 1 punkti a alapunkt vi – kiirguskaitse ja tuumaohutus:
- Tuumaohutust käsitlevad normid, nagu on sätestatud järgmistes õigusaktides:
- i) nõukogu 25. juuni 2009. aasta direktiiv 2009/71/Euratom, millega luuakse tuumaseadmete tuumaohutust käsitlev ühenduse raamistik (ELT L 172, 2.7.2009, lk 18);
 - ii) nõukogu 22. oktoobri 2013. aasta direktiiv 2013/51/Euratom, millega määratakse kindlaks nõuded elanikkonna tervise kaitsmiseks olmevees sisalduvate radioaktiivsete ainete eest (ELT L 296, 7.11.2013, lk 12);
 - iii) nõukogu 5. detsembri 2013. aasta direktiiv 2013/59/Euratom, millega kehtestatakse põhilised ohutusnormid kaitseks ioniseeriva kiirgusega kiiritamisest tulenevate ohtude eest ning tunnistatakse kehtetuks direktiivid 89/618/Euratom, 90/641/Euratom, 96/29/Euratom, 97/43/Euratom ning 2003/122/Euratom (ELT L 13, 17.1.2014, lk 1);
 - iv) nõukogu 19. juuli 2011. aasta direktiiv 2011/70/Euratom, millega luuakse ühenduse raamistik kasutatud tuumakütuse ja radioaktiivsete jäätmete vastutustundlikuks ja ohutuks käitlemiseks (ELT L 199, 2.8.2011, lk 48);
 - v) nõukogu 20. novembri 2006. aasta direktiiv 2006/117/Euratom radioaktiivsete jäätmete ja kasutatud tuumkütuse vedude järelevalve ja kontrolli kohta (ELT L 337, 5.12.2006, lk 21);

- vi) nõukogu 15. jaanuari 2016. aasta määrus (Euratom) 2016/52, millega kehtestatakse toidu ja sööda radioaktiivse saastatuse lubatud piirmäärad tuumaavarii või muu kiirgusliku avariolukorra puhul ning tunnistatakse kehtetuks määrus (Euratom) nr 3954/87 ja komisjoni määrused (Euratom) nr 944/89 ja (Euratom) nr 770/90 (ELT L 13, 20.1.2016, lk 2);
- vii) nõukogu 8. juuni 1993. aasta määrus (Euratom) nr 1493/93 radioaktiivsete ainete vedude kohta ühest liikmesriigist teise (EÜT L 148, 19.6.1993, lk 1).
- G. Artikli 2 lõike 1 punkti a alapunkt vii – toiduainete ja sööda ohutus, loomade tervis ja loomade heaolu:
1. Liidu toidu- ja söödaalased õigusnormid vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. jaanuari 2002. aasta määrusele (EÜ) nr 178/2002, millega sätestatakse toidualaste õigusnormide üldised põhimõtted ja nõuded, asutatakse Euroopa Toiduohutusamet ja kehtestatakse toidu ohutusega seotud menetlused (EÜT L 31, 1.2.2002, lk 1).
 2. Loomatervishoid vastavalt järgmistele õigusaktidele:
 - i) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. märtsi 2016. aasta määrus (EL) 2016/429 loomataudide kohta, millega muudetakse teatavaid loomatervise valdkonna õigusakte või tunnistatakse need kehtetuks (loomatervise määrus) (ELT L 84, 31.3.2016, lk 1);
 - ii) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. oktoobri 2009. aasta määrus (EÜ) nr 1069/2009, milles sätestatakse muuks otstarbeks kui inimtoiduks ettenähtud loomsete kõrvalsaaduste ja nendest saadud toodete tervise-eeskirjad ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1774/2002 (loomsete kõrvalsaaduste määrus) (ELT L 300, 14.11.2009, lk 1);
 3. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. märtsi 2017. aasta määrus (EL) 2017/625, mis käsitleb ametlikku kontrolli ja muid ametlikke toiminguid, mida tehakse eesmärgiga tagada toidu- ja söödaalaste õigusnormide ning loomatervise ja loomade heaolu, taimetervise- ja taimekaitsevahendite alaste õigusnormide kohaldamine, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruseid (EÜ) nr 999/2001, (EÜ) nr 396/2005, (EÜ) nr 1069/2009, (EÜ) nr 1107/2009, (EL) nr 1151/2012, (EL) nr 652/2014, (EL) 2016/429 ja (EL) 2016/2031, nõukogu määruseid (EÜ) nr 1/2005 ja (EÜ) nr 1099/2009 ning nõukogu direktiive 98/58/EÜ, 1999/74/EÜ, 2007/43/EÜ, 2008/119/EÜ ja 2008/120/EÜ ning millega tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrused (EÜ) nr 854/2004 ja (EÜ) nr 882/2004, nõukogu direktiivid 89/608/EMÜ, 89/662/EMÜ, 90/425/EMÜ, 91/496/EMÜ, 96/23/EÜ, 96/93/EÜ ja 97/78/EÜ ja nõukogu otsus 92/438/EMÜ (ametliku kontrolli määrus) (ELT L 95, 7.4.2017, lk 1).
 4. Loomade kaitset ja heaolu käsitlevad õigusnormid ja standardid, nagu on sätestatud järgmistes õigusaktides:
 - i) nõukogu 20. juuli 1998. aasta direktiiv 98/58/EÜ põllumajandusloomade kaitse kohta (EÜT L 221, 8.8.1998, lk 23);
 - ii) nõukogu 22. detsembri 2004. aasta määrus (EÜ) nr 1/2005, mis käsitleb loomade kaitset vedamise ja sellega seonduvate toimingute ajal ning millega muudetakse direktiive 64/432/EMÜ ja 93/119/EÜ ning määrust (EÜ) nr 1255/97 (ELT L 3, 5.1.2005, lk 1);
 - iii) nõukogu 24. septembri 2009. aasta määrus (EÜ) nr 1099/2009 loomade kaitse kohta surmamisel (ELT L 303, 18.11.2009, lk 1);
 - iv) nõukogu 29. märtsi 1999. aasta direktiiv 1999/22/EÜ, mis käsitleb metsloomade pidamist loomaaedades (EÜT L 94, 9.4.1999, lk 24);
 - v) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. septembri 2010. aasta direktiiv 2010/63/EL teaduslikel eesmärkidel kasutatavate loomade kaitse kohta (ELT L 276, 20.10.2010, lk 33).
- H. Artikli 2 lõike 1 punkti a alapunkt viii – rahvatervis:
1. Õigusaktid, millega on kehtestatud ranged inimelundite ja inimpäritoluga ainete kvaliteedi- ja ohutusnõuded:
 - i) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. jaanuari 2003. aasta direktiiv 2002/98/EÜ, millega kehtestatakse inimvere ja verekomponentide kogumise, uurimise, töötlemise, säilitamise ja jaotamise kvaliteedi- ja ohutusnõuded ning muudetakse direktiivi 2001/83/EÜ (ELT L 33, 8.2.2003, lk 30);

- ii) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 31. märtsi 2004. aasta direktiiv 2004/23/EÜ inimkudede ja -rakkude annetamise, hankimise, uurimise, töötlemise, säilitamise, ladustamise ja jaotamise kvaliteedi- ja ohutusstandardite kehtestamise kohta (ELT L 102, 7.4.2004, lk 48);
 - iii) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. juuli 2010. aasta direktiiv 2010/53/EL siirdamiseks ettenähtud inimelundite kvaliteedi- ja ohutusstandardite kohta (ELT L 207, 6.8.2010, lk 14).
2. Õigusaktid, millega on kehtestatud ranged kvaliteedi- ja ohutusnõuded ravimitele ja meditsiiniseadmetele:
- i) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 1999. aasta määrus (EÜ) nr 141/2000 harva kasutatavate ravimite kohta (EÜT L 18, 22.1.2000, lk 1);
 - ii) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. novembri 2001. aasta direktiiv 2001/83/EÜ inimtervishoius kasutatavaid ravimeid käsitlevate ühenduse eeskirjade kohta (EÜT L 311, 28.11.2001, lk 67);
 - iii) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta määrus (EL) 2019/6, mis käsitleb veterinaarravimeid ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2001/82/EÜ (ELT L 4, 7.1.2019, lk 43);
 - iv) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 31. märtsi 2004. aasta määrus (EÜ) nr 726/2004, milles sätestatakse ühenduse kord inim- ja veterinaarravimite lubade andmise ja järelevalve kohta ning millega asutatakse Euroopa Ravimiamet (ELT L 136, 30.4.2004, lk 1);
 - v) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2006. aasta määrus (EÜ) nr 1901/2006 pediaatrias kasutatavate ravimite ning määruse (EMÜ) nr 1768/92, direktiivi 2001/20/EÜ, direktiivi 2001/83/EÜ ja määruse (EÜ) nr 726/2004 muutmise kohta (ELT L 378, 27.12.2006, lk 1);
 - vi) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. novembri 2007. aasta määrus (EÜ) nr 1394/2007 uuadsete ravimite ning direktiivi 2001/83/EÜ ja määruse (EÜ) nr 726/2004 muutmise kohta (ELT L 324, 10.12.2007, lk 121);
 - vii) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. aprilli 2014. aasta määrus (EL) nr 536/2014, milles käsitletakse inimtervishoius kasutatavate ravimite kliinilisi uuringuid ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2001/20/EÜ (ELT L 158, 27.5.2014, lk 1).
3. Patsientide õigused vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. märtsi 2011. aasta direktiivile 2011/24/EL patsiendiõiguste kohaldamise kohta piiriüleles tervishoius (ELT L 88, 4.4.2011, lk 45).
4. Tubaka- ja seonduvate toodete tootmine, esitlemine ja müük vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 3. aprilli 2014. aasta direktiivile 2014/40/EL tubaka- ja seonduvate toodete tootmist, esitlemist ja müüki käsitlevate liikmesriikide õigus- ja haldusnormide ühtlustamise kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2001/37/EÜ (ELT L 127, 29.4.2014, lk 1).
- I. Artikli 2 lõike 1 punkti a alapunkt ix – tarbijakaitse:
- Tarbijate õigused ja tarbijakaitse vastavalt järgmistele õigusaktidele:
- i) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 1998. aasta direktiiv 98/6/EÜ tarbijakaitse kohta tarbijatele pakutavate toodete hindade avaldamisel (EÜT L 80, 18.3.1998, lk 27);
 - ii) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/770 digisisu üleandmise ja digiteenuste osutamise lepingute teatavate aspektide kohta (ELT L 136, 22.5.2019, lk 1);
 - iii) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/771 kaupade müügilepingute teatavate aspektide kohta, millega muudetakse määrust (EL) 2017/2394 ja direktiivi 2009/22/EÜ ning tunnistatakse kehtetuks direktiiv 1999/44/EÜ (ELT L 136, 22.5.2019, lk 28);
 - iv) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. mai 1999. aasta direktiiv 1999/44/EÜ tarbekaupade müügi ja nendega seotud garantiide teatavate aspektide kohta (EÜT L 171, 7.7.1999, lk 12);

- v) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. septembri 2002. aasta direktiiv 2002/65/EÜ, milles käsitletakse tarbijale suunatud finantsteenuste kaugturustust ja millega muudetakse nõukogu direktiivi 90/619/EMÜ ning direktiive 97/7/EÜ ja 98/27/EÜ (EÜT L 271, 9.10.2002, lk 16);
- vi) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. mai 2005. aasta direktiiv 2005/29/EÜ, mis käsitleb ettevõtja ja tarbija vaheliste tehingutega seotud ebaausaid kaubandustavasid siseturul ning millega muudetakse nõukogu direktiivi 84/450/EMÜ, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 97/7/EÜ, 98/27/EÜ ja 2002/65/EÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 2006/2004 (eabausate kaubandustavade direktiiv) (ELT L 149, 11.6.2005, lk 22);
- vii) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. aprilli 2008. aasta direktiiv 2008/48/EÜ, mis käsitleb tarbijakrediidilepinguid ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 87/102/EMÜ (ELT L 133, 22.5.2008, lk 66);
- viii) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2011. aasta direktiiv 2011/83/EL tarbija õiguste kohta, millega muudetakse nõukogu direktiivi 93/13/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 1999/44/EÜ ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 85/577/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 97/7/EÜ (ELT L 304, 22.11.2011, lk 64);
- ix) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. juuli 2014. aasta direktiiv 2014/92/EL maksekontoga seotud tasude võrreldavuse, maksekonto vahetamise ja põhimaksekontole juurdepääsu kohta (ELT L 257, 28.8.2014, lk 214).
- J. Artikli 2 lõike 1 punkti a alapunkt x – eraelu puutumatus ja isikuandmete kaitse ning võrgu- ja infosüsteemide turvalisus:
- i) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. juuli 2002. aasta direktiiv 2002/58/EÜ, milles käsitletakse isikuandmete töötlemist ja eraelu puutumatus kaitset elektroonilise side sektoris (eraelu puutumatus ja elektroonilist sidet käsitlev direktiiv) (EÜT L 201, 31.7.2002, lk 37);
- ii) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määrus (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) (ELT L 119, 4.5.2016, lk 1);
- iii) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. juuli 2016. aasta direktiiv (EL) 2016/1148 meetmete kohta, millega tagada võrgu- ja infosüsteemide turvalisuse ühtlaselt kõrge tase kogu liidus (ELT L 194, 19.7.2016, lk 1).

II Osa

Artikli 3 lõikes 1 on osutatud järgmistele liidu õigusaktidele:

- A. Artikli 2 lõike 1 punkti a alapunkt ii – finantsteenused, -tooted ja -turud ning rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamine:
1. Finantsteenused:
- i) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta direktiiv 2009/65/EÜ vabalt võõrandatavatesse väärtpaperitesse ühiseks investeeringuks loodud ettevõtjaid (eurofondid) käsitlevate õigus- ja haldusnormide kooskõlastamise kohta (ELT L 302, 17.11.2009, lk 32);
- ii) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. detsembri 2016. aasta direktiiv (EL) 2016/2341 tööandja kogumispensioni asutuste tegevuse ja järelevalve kohta (ELT L 354, 23.12.2016, lk 37);
- iii) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. mai 2006. aasta direktiiv 2006/43/EÜ, mis käsitleb raamatupidamise aastaaruannete ja konsolideeritud aruannete kohustuslikku auditit ning millega muudetakse nõukogu direktiive 78/660/EMÜ ja 83/349/EMÜ ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 84/253/EMÜ (ELT L 157, 9.6.2006, lk 87);
- iv) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. aprilli 2014. aasta määrus (EL) nr 596/2014, mis käsitleb turukuritarvitusi (turukuritarvitus määrus) ning millega tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2003/6/EÜ ja komisjoni direktiivid 2003/124/EÜ, 2003/125/EÜ ja 2004/72/EÜ (ELT L 173, 12.6.2014, lk 1);
- v) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta direktiiv 2013/36/EL, mis käsitleb krediidiasutuste tegevuse alustamise tingimusi ning krediidiasutuste ja investimisühingute usaldatavusnõuete täitmise järelevalvet, millega muudetakse direktiivi 2002/87/EÜ ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiivid 2006/48/EÜ ja 2006/49/EÜ (ELT L 176, 27.6.2013, lk 338);

- vi) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. mai 2014. aasta direktiiv 2014/65/EL finantsinstrumentide turgude kohta ning millega muudetakse direktiive 2002/92/EÜ ja 2011/61/EL (ELT L 173, 12.6.2014, lk 349);
 - vii) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. juuli 2014. aasta määrus (EL) nr 909/2014, mis käsitleb väärtpapieriarvelduse parandamist Euroopa Liidus ja väärtpapierite keskdepositooriume ning millega muudetakse direktiive 98/26/EÜ ja 2014/65/EL ja määrust (EL) nr 236/2012 (ELT L 257, 28.8.2014, lk 1);
 - viii) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. novembri 2014. aasta määrus (EL) nr 1286/2014, mis käsitleb kombineeritud jae- ja kindlustuspõhiste investeerimistoodete põhiteabedokumente (ELT L 352, 9.12.2014, lk 1);
 - ix) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. novembri 2015. aasta määrus (EL) 2015/2365, mis käsitleb väärtpapierite kaudu finantseerimise tehingute ja uuesti kasutamise läbipaistvust ning millega muudetakse määrust (EL) nr 648/2012 (ELT L 337, 23.12.2015, lk 1);
 - x) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. jaanuari 2016. aasta direktiiv (EL) 2016/97, mis käsitleb kindlustustoodete turustamist (ELT L 26, 2.2.2016, lk 19);
 - xi) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. juuni 2017. aasta määrus (EL) 2017/1129, mis käsitleb väärtpapierite avalikul pakkumisel või reguleeritud turul kauplemisele võtmisel avaldatavat prospekti ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2003/71/EÜ (ELT L 168, 30.6.2017, lk 12).
2. Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamine:
- i) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2015. aasta direktiiv (EL) 2015/849, mis käsitleb finantsüsteemi rahapesu või terrorismi rahastamise eesmärgil kasutamise tõkestamist ning millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 648/2012 ja tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2005/60/EÜ ja komisjoni direktiiv 2006/70/EÜ (ELT L 141, 5.6.2015, lk 73);
 - ii) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2015. aasta määrus (EL) 2015/847, mis käsitleb rahaülekannetes edastatavat teavet ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1781/2006 (ELT L 141, 5.6.2015, lk 1).
- B. Artikli 2 lõike 1 punkti a alapunkt iv – transpordiohutus:
- i) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 3. aprilli 2014. aasta määrus (EL) nr 376/2014, mis käsitleb tsiviilennunduses toimunud juhtumitest teatamist ning juhtumite analüüsi ja järelemeid, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 996/2010 ning tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2003/42/EÜ ja komisjoni määrused (EÜ) nr 1321/2007 ja (EÜ) nr 1330/2007 (ELT L 122, 24.4.2014, lk 18);
 - ii) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. novembri 2013. aasta direktiiv 2013/54/EL 2006. aasta meretöönormide konventsiooni järgimise ja täitmise tagamisega seotud lipuriigi kohustuste kohta (ELT L 329, 10.12.2013, lk 1);
 - iii) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. aprilli 2009. aasta direktiiv 2009/16/EÜ, mis käsitleb sadamariigi kontrolli (ELT L 131, 28.5.2009, lk 57).
- C. Artikli 2 lõike 1 punkti a alapunkt v – keskkonnakaitse:
- i) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. juuni 2013. aasta direktiiv 2013/30/EL, milles käsitletakse avamere nafta- ja gaasiammutamisprotsesside ohutust ja millega muudetakse direktiivi 2004/35/EÜ (ELT L 178, 28.6.2013, lk 66).
-